

Informatīvais ziņojums par 2012.gada cilvēku tirdzniecības novēršanas un apkarošanas rezultātiem Latvijā

Krimināllikuma 154.² pants. Cilvēku tirdzniecības jēdziens

(1) Cilvēku tirdzniecība ir ekspluatācijas nolūkā izdarīta personu savervēšana, pārvadāšana, nodošana, slēpšana, izmitināšana vai saņemšana, lietojot vardarbību vai draudus, vai aizvešanu ar viltu vai izmantojot personas atkarību no vainīgā vai tās bezpalīdzības stāvokli, vai arī dodot vai saņemot materiāla vai citāda rakstura labumus, lai panāktu tās personas piekrišanu tirdzniecībai, no kuras ir atkarīgs cietušais.

(2) Nepilngadīgā vervēšana, pārvadāšana, nodošana, slēpšana, izmitināšana vai saņemšana ekspluatācijas nolūkā atzīstama par cilvēku tirdzniecību arī tādā gadījumā, ja tā nav saistīta ar jebkuru šā panta pirmajā daļā minēto līdzekļu izmantošanu.

(3) Ekspluatācija šā panta izpratnē ir personas iesaistīšana prostitūcijā vai cita veida seksuālā izmantošanā, piespiešana veikt darbu, sniegt pakalpojumus vai izdarīt noziedzīgus nodarījumus, turēšana verdzībā vai citās tai līdzīgās formās (parādu verdzība, dzimtbūšana vai personas cita veida piespiedu nodošana citas personas atkarībā), turēšana kalpībā vai arī personas audu vai orgānu nelikumīga izņemšana.

I. Situācijas vispārējais raksturojums.

Cilvēku tirdzniecības tendences

Latviju joprojām var uzskatīt par cilvēku tirdzniecības upuru izcelsmes valsti. 2012.gadā cilvēku tirdzniecības gadījumi Latvijas teritorijā nav konstatēti, un nav pamata uzskatīt, ka Latvija būtu kļuvusi par cilvēku tirdzniecības upuru tranzīta un/vai mērķa valsti.

Tika noskaidroti četri cilvēku tirdzniecības gadījumi, kuru rezultātā Valsts policija identificēja piecus cilvēku tirdzniecības upurus (pieci Latvijas pilsoņi tika apzināti maldināti par patiesu darbu ārzemēs), no kuriem par cietušām tika atzītas trīs personas.

Latvijā kopumā tika uzsākti trīs kriminālprocesi par cilvēku tirdzniecības gadījumiem pēc Krimināllikuma 154.¹panta „Cilvēku tirdzniecība”: divi kriminālprocesi par cilvēku tirdzniecības gadījumiem uz Vāciju un viens kriminālprocess par cilvēku tirdzniecības gadījumu uz Kipru.

Sadarbībā ar Grieķijas policiju tika pārtraukts viens cilvēku tirdzniecības gadījums Palermo Protokola (ANO konvencijas pret transnacionālo organizēto noziedzību *Protokols par cilvēku tirdzniecības, jo sevišķi tirdzniecības ar sievietēm un bērniem, novēršanu, apkarošanu un sodīšanu par to*) izpratnē. Grieķijas policija veic minētā gadījuma kriminālizmeklēšanu. (2012.gadā Latvijas vēstniecības Grieķijā konsulārā amatpersona sazinājās ar Valsts policiju par divām Latvijas pilsonēm, kuras tiek turētas nebrīvē dzīvoklī kādā Grieķijas pilsētā. Sievietēm bija izdevies sazināties ar radniekiem Latvijā, kuri nodeva informāciju konsulārajiem darbiniekiem. Valsts policija sazinājās ar Grieķijas policiju, kura atbrīvoja sievietes brīdī, kad tās tika vestas no dzīvokļa uz bordeli. Sievietes atzītas par cietušām kriminālprocesa ietvaros Grieķijā un saņem sociālās rehabilitācijas pakalpojumus cilvēku tirdzniecības upuriem Latvijā, kurus nodrošina biedrība „Patvērums „Drošā māja””).

Valsts policija turpina piemērot Latvijas Krimināllikuma 165.¹pantu “Personas nosūtīšana seksuālai izmantošanai”. Šis Krimināllikuma pants tiek piemērots tajos gadījumos, kad personu vervētāji personas nosūtīšanai seksuālai izmantošanai neizmanto nekāda veida vardarbību, viltu vai piespiešanu, tādējādi neiestājoties cilvēku tirdzniecības sekām. Saskaņā ar Latvijas Republikas Augstākās tiesas 2006.gada tiesu prakses apkopojumā noteikto no starptautisko tiesību viedokļa Krimināllikuma 165.¹ pantā “Personas nosūtīšana seksuālai

izmantošanai” ir kriminalizēts viens no cilvēku tirdzniecības paveidiem, kad, atšķirībā no Krimināllikuma 154.¹ pantā „Cilvēku tirdzniecība” noteiktā, persona seksuālai izmantošanai tiek pakļauta ar tās piekrišanu. Tieslietu ministrija ir atzinusi, ka Krimināllikuma 165.¹ pantā “Personas nosūtīšana seksuālai izmantošanai” paredzētais nodarījums nav uzskatāms par cilvēku tirdzniecību saskaņā ar Krimināllikuma 154.² pantu „Cilvēku tirdzniecības jēdziens”. Latvijā Krimināllikuma 165.¹ pantā paredzētais nodarījums ir izdalīts ārpus Krimināllikuma 154.¹ panta „Cilvēku tirdzniecība”, jo persona seksuālai izmantošanai tiek pakļauta ar tās piekrišanu, kas ir vērtējams kā mazāk bīstams noziedzīgs nodarījums un par to attiecīgi nosakāmas vieglākas sankcijas. Būtiski, ka par šādām darbībām Latvijā jebkurā gadījumā ir paredzēta kriminālatbildība. Krimināllikuma 165.¹ panta “Personas nosūtīšana seksuālai izmantošanai” piemērošana ļauj preventīvi novērst cilvēku tirdzniecības organizēšanu Latvijā.

Ir konstatēta tendence, ka samazinās personu vervēšana personas nosūtīšanai seksuālai izmantošanai, kas ir noteikta par sodāmu Krimināllikuma 165.¹ pantā „Personas nosūtīšana seksuālai izmantošanai”.

Veicot operatīvos kriminālmeklēšanas pasākumus 2012.gadā, Latvijā ir aizturēta viena persona par cilvēku tirdzniecības organizēšanu, kura apzināti maldinājusi divas Latvijas pilsones, tai skaitā vienu nepilngadīgo, par patieso braukšanas iemeslu uz Lielbritāniju. Tiek organizēta personas izdošana kriminālvajāšanai Lielbritānijā ierosinātā kriminālprocesa ietvaros. *(2011.gadā uz Valsts policijas ārkārtas tālruni „02” piezvanīja divas Latvijas pilsones un informēja par savu situāciju un atrašanās vietu. Valsts policija nekavējoties sazinājās ar Apvienotās Karalistes policiju, kura operatīvi noskaidroja sievietes atrašanās vietu, atbrīvoja sievietes un aizturēja trīs Indijas izcelsmes Lielbritānijas pilsoņus, kuri jau ir notiesāti par cilvēku tirdzniecību ar cietumsodiem no diviem līdz diviem ar pus gadiem. Izmeklēšanas laikā tika noskaidrots, ka sievietes no Latvijas bija savervējis un uz Lielbritāniju transportējis kāds Latvijas pilsonis, kuru Lielbritānijas tiesībsardzības iestādes lūdz Valsts policijai aizturēt un, ņemot vērā, ka kriminālprocess jau bija ierosināts Lielbritānijā, izdot Lielbritānijai Latvijas pilsoni notiesāšanai par cilvēku tirdzniecību.)*

2012. gadā, lai pārtrauktu suteneru un to atbalstītāju darbības prostitūcijas organizēšanā, kā aizdomās turētie sutenerismā tiek atzīti ne tikai suteneri, bet arī viesnīcu personāls, viesnīcu apsargi, taksometru šoferi, kas pret atlīdzību atbalsta prostitūcijas pakalpojumu sniegšanu. Tādējādi tiek veikts efektīvs preventīvais darbs organizētās prostitūcijas piedāvājuma ierobežošanā un samazinot pieejamību, tiek samazināts pieprasījums.

Viena no Valsts policijas prioritātēm ir organizētās noziedzības noziedzīgās darbības pārtraukšana un pēc iespējas lielāka kaitējuma nodarīšana organizētai noziedzībai. Šajā nolūkā tiek analizēta un prioritizēta tieši konkrētu noziedznieku ietekme un loma ar sutenerismu saistītās organizētās noziedzības struktūrās, attiecīgi lielākos policijas resursus novirzot augstāku bīstamības novērtējumu saņēmušo organizētās prostitūcijas darbību pārtraukšanai.

Ņemot vērā to, ka nereti cilvēku tirdzniecība tiek slēpta kā cita noziedzīga nodarījuma izdarīšana (piemēram, apsolījums personai pārvietot viņu nelegāli pāri valsts robežai vai sniegt atbalstu nokļūšanai noteiktā valstī var būt tikai daļa no patiesā nodoma – izmantot šo personu kā cilvēku tirdzniecības upuri), Valsts robežsardze veic pasākumus slēpto cilvēku tirdzniecības gadījumu atklāšanai un novēršanai. Izvērtējot informāciju par 2012.gadu, Valsts robežsardze ir secinājusi, ka būtiski ir palielinājies legālo ieceļošanas metožu izmantošanas skaits nelikumīgiem mēģinājumiem ieceļot un uzturēties Eiropas Savienības valstīs, proti, patiesā ieceļošanas mērķa neatbilstība iepriekš norādītajam mērķim. 2012.gadā salīdzinājumā ar 2011.gadu šādi gadījumi palielinājušies par 250%. Galvenās ieceļošanas atteikumu saņēmušo personu valstspiederība – Krievija, Baltkrievija, Kirgizstāna.

Valsts robežsardzes rīcībā nav informācijas, ka starp 2012.gadā Latvijas Republikā identificētajiem nelikumīgajiem robežas šķērsotājiem vai patvēruma pieprasītājiem būtu konstatēti cilvēku tirdzniecības upuri. Šo personu galvenais mērķis – labāku dzīves apstākļu meklējumi ekonomiski attīstītākajās Eiropas Savienības valstīs.

Ņemot vērā Īrijā starp Latvijas Republikas pilsoņiem un trešo valstu pilsoņiem noslēgto fiktīvo laulību, ko noslēdz starp kādas dalībvalsts pilsoni vai trešās valsts pilsoni, kurš likumīgi pastāvīgi uzturas kādā dalībvalstī, un kādu trešās valsts pilsoni, un to vienīgais mērķis ir apiet noteikumus par trešo valstu pilsoņu iebraukšanu un uzturēšanos un iegūt uzturēšanās atļauju vai pilnvaru dzīvot kādā dalībvalstī, skaita pieaugumu, Latvija fiktīvas laulības ir atzinusi par vienu no cilvēku tirdzniecības formām. Lai novērstu līgavu un līgavaiņu aktīvu vervēšanu Latvijas teritorijā fiktīvu laulību slēgšanai, kā arī, lai atturētu potenciālās līgavas un līgavaiņus no fiktīvu laulību slēgšanas nolūkā saņemt atlīdzību, tika izstrādāti priekšlikumi grozījumiem Krimināllikumā, paredzot jaunu Krimināllikuma pantu:

„285.²pants. Ļaunprātīga nodrošināšana ar iespēju likumīgi iegūt tiesības uzturēties Latvijas Republikā, citā Eiropas Savienības dalībvalstī, Eiropas Ekonomikas zonas valstī vai Šveices Konfederācijā

(1) Par ļaunprātīgu personas nodrošināšanu ar iespēju likumīgi iegūt tiesības uzturēties Latvijas Republikā, citā Eiropas Savienības dalībvalstī, Eiropas Ekonomikas zonas valstī vai Šveices Konfederācijā —

soda ar brīvības atņemšanu uz laiku līdz trim gadiem vai ar īslaicīgu brīvības atņemšanu, vai ar piespiedu darbu, vai ar naudas sodu.

(2) Par ļaunprātīgu personas nodrošināšanu ar iespēju likumīgi iegūt tiesības uzturēties Latvijas Republikā, citā Eiropas Savienības dalībvalstī, Eiropas Ekonomikas zonas valstī vai Šveices Konfederācijā, ja tas izdarīts mantkārīgā nolūkā vai ja šāda iespēja nodrošināta divām vai vairākām personām, vai ja to izdarījusi personu grupa —

soda ar brīvības atņemšanu uz laiku līdz pieciem gadiem vai ar īslaicīgu brīvības atņemšanu, vai ar piespiedu darbu, vai ar naudas sodu, konfiscējot mantu vai bez mantas konfiskācijas.”

Šī Krimināllikuma norma tika apstiprināta Saeimā 2012.gada 13.decembrī, publicēta 2012.gada 27.decembrī Latvijas Vēstnesī Nr.201 (4805) un stājās spēkā 2013.gada 1.aprīlī.

Sabiedrības riska grupas, kas visbiežāk pakļautas cilvēku tirdzniecības nozieguma draudiem. Cilvēku tirgotāji un upuru vervēšanas/pārvietošanas/transportēšanas mehānismi.

Joprojām visbiežāk ir sastopami cilvēku tirdzniecības gadījumi, kad cilvēku vervētāji ir upuru paziņas, draugi vai pat ģimenes locekļi, kuri izmanto sev tuvu cilvēku uzticību. Arī fiktīvās laulības ir viens no mērķtiecīgas vervēšanas veidiem, kad vervētājs, visbiežāk sociālajā tīklos uzrunā noteiktu personu, izmantojot tās sociālo neaizsargātību.

Seksuālās ekspluatācijas un fiktīvo laulību riskam visbiežāk ir pakļautas jaunas sievietes, vientuļās mātes, bezdarbnieki, personas no daudzbērnu un maznodrošinātām ģimenēm, kā arī bērnu namu un sociālo aprūpes iestāžu audzēknes. Piespiedu darba riskam ir pakļauti bezdarbnieki, personas no daudzbērnu un maznodrošinātām ģimenēm, personas ar kredītsaistībām.

Personas, kuras nodarbojas ar prostitūciju ir riska grupa, kas var tikt pakļauta Krimināllikuma 165.¹pantā “Personas nosūtīšana seksuālai izmantošanai” noteiktajam noziedzīgam nodarījumam. Tāpēc ilgtermiņā šī noziedzīgā nodarījuma izskaušanas nolūkos 2012.gadā Valsts policija pastiprināti sadarbojās ar tā saucamām riska grupām, kurās ietilpst ielu un dzīvokļu prostitūtas. Iegūtā uzticība ļauj Valsts policijai no tām saņemt informāciju ne vien par prostitūcijas organizētājiem, bet arī par visām personām, kas riska grupā esošajām

ielu un dzīvokļu prostitutām piedāvā labi atalgotu prostitūtas darbu Vācijas, Nīderlandes un citu Eiropas Savienības valstu bordeļos, kur prostitūcija tiek uzskatīta par likumīgu profesiju.

Pārsvarā 2012.gadā noskaidrotie personu vervētāji cilvēku tirdzniecībai un aizturētie personu vervētāji seksuālai izmantošanai ir gadījuma rakstura personas, kuras agrāk ar to nav nodarbojušās vai kurām ir izteikts lūgums sniegt palīdzību un atrast personas Latvijā, kuras būtu gatavas legāli nodarboties ar prostitūciju bordeļos. Vervētāji nodrošina lidmašīnas vai autobusa biļeti nokļūšanai mērķa valstī vai paši piedāvā personu nogādāt ar savu transportu.

Joprojām ir saglabājusies iezīme, ka par personu vervēšanu nosūtīšanai seksuālai izmantošanai aizturētās personas pārsvarā ir agrāk nodarbojušās vai arī turpina nodarboties ar prostitūciju ārvalstīs, sieviešu vervēšanu un nosūtīšanu uz ārvalstīm seksuālai izmantošanai uzsāk, veidojot savu biznesu seksa pakalpojumu sfērā ārvalstīs, vai vēloties iegūt papildu ienākumus atlīdzības veidā no ārvalstu suteneriem par katru savervēto personu.

Tāpat kā iepriekšējos gados, arī 2012.gadā personu vervēšana personas nosūtīšanai seksuālai izmantošanai notika, balstoties uz savstarpējās materiālās izdevības principa, ar perspektīvu, ka savervētās personas peļņas nolūkā regulāri atgriezīsies, lai nodarbotos ar prostitūciju ārzemēs.

II. Izmeklēšana un kriminālvajāšana cilvēku tirdzniecības lietās.

Saskaņā ar Valsts policijas sniegto informāciju par 2012.gadu:

- pēc Krimināllikuma 154.¹panta "Cilvēku tirdzniecība" seksuālai izmantošanai valstī tika uzsākti trīs kriminālprocesi. Tajos par aizdomās turēto atzītas divas personas (divi pilngadīgi vīrieši). Par cietušiem atzītas trīs personas (trīs pilngadīgas sievietes).
- veicot operatīvos kriminālmeklēšanas pasākumus Latvijā, ir aizturēta viena persona par cilvēku tirdzniecības organizēšanu. Persona apzināti maldināja divus Latvijas pilsoņus (t.sk. vienu nepilngadīgo) par patieso braukšanas iemeslu uz Lielbritāniju 2011.gadā. Tiek organizēta šīs personas izdošana kriminālvajāšanai Lielbritānijā, kur ir ierosināts kriminālprocess par cilvēku tirdzniecību.
- pēc Krimināllikuma 165.¹ panta "Personas nosūtīšana seksuālajai izmantošanai" valstī tika uzsākti 13 kriminālprocesi. Tajos par aizdomās turēto atzītas 15 personas (astoņi pilngadīgi vīrieši un septiņas pilngadīgas sievietes).
- pēc Krimināllikuma 165.panta "Sutenerisms" valstī tika uzsākti 14 kriminālprocesi. Tajos par aizdomās turētajiem atzītas 37 personas (17 pilngadīgi vīrieši un 20 pilngadīgas sievietes).
- valsts struktūru darbinieku saistība ar cilvēku tirdzniecības organizēšanu netika konstatēta.

Atbilstoši 2012.gada prokuratūras darba pārskata rādītājiem pēc Krimināllikuma 154.¹panta „Cilvēku tirdzniecība” tiesai iztiesāšanai nosūtīts viens kriminālprocess pret vienu pilngadīgu vīrieti. Pēc Krimināllikuma 165.¹panta „Personas nosūtīšana seksuālai izmantošanai” tiesai iztiesāšanai nosūtīti 9 kriminālprocesi pret 11 personām (8 pilngadīgi vīrieši un 3 pilngadīgas sievietes), visi kriminālprocesi saistīti ar personas nosūtīšanu seksuālai izmantošanai. Pēc Krimināllikuma 165.panta „Sutenerisms” tiesai iztiesāšanai nosūtīti 9 kriminālprocesi pret 41 personu (19 pilngadīgi vīrieši un 22 pilngadīgas sievietes). Vienā no minētajiem tiesai iztiesāšanai nosūtītajiem kriminālprocesiem Nīderlandes Karalistes pilsonim celta apsūdzība par Krimināllikuma 165.panta trešajā daļā un 165.¹panta otrajā daļā paredzēto noziedzīgo nodarījumu izdarīšanu. Pārējās pie kriminālatbildības sauktās personas ir Latvijas pilsoņi vai nepilsoņi.

No iepriekš minētajiem kā labas prakses piemērs minams tiesai izskatīšanai nosūtītais kriminālprocess, kas uzsākts 2011.gadā pēc Krimināllikuma 165.¹panta par personu nosūtīšanu ar to piekrišanu no Latvijas uz Itālijas Republiku seksuāla rakstura pakalpojumu sniegšanai. Šajā kriminālprocesā pie kriminālatbildības saukta viena persona trīs noziedzīgo nodarījumu epizodēs ne tikai par Krimināllikuma 165.¹panta trešajā daļā, bet arī 154.¹panta trešajā daļā paredzētā noziedzīgā nodarījuma izdarīšanu. Pirmās instances tiesa šo personu ir atzinusi par vainīgu prokurora uzrādītajās apsūdzībās un noteikusi bargu sodu – brīvības atņemšanu uz 10 gadiem, ar mantas konfiskāciju un policijas kontroli uz 3 gadiem.

2012.gadā uzsāktajos kriminālprocesos nav konstatēta publiskā sektora struktūru darbinieku iesaiste ar cilvēku tirdzniecību saistītajos noziedzīgajos nodarījumos.

2011.gadā uzsāktais kriminālprocess pret policijas darbinieku, kurš transportlīdzekļa vadītāja statusā bija iesaistīts noziedzīgi organizētā grupā, kas nodarbojās ar sutenerismu, ir saņemts kriminālvajāšanas uzsākšanai. Šajā kriminālprocesā šobrīd jau bijušais policijas darbinieks prokuratūrā ir saukts pie kriminālatbildības par Krimināllikuma 165.panta „Sutenerisms” trešajā daļā paredzētā noziedzīgā nodarījuma izdarīšanu kopā ar citām četrām personām. Savukārt otrajā 2011.gadā uzsāktajā kriminālprocesā, kurā cits bijušais policijas darbinieks apsūdzēts par kukuļa izspiešanu no bordeļa turētāja, dienesta stāvokļa ļaunprātīgu izmantošanu un valsts noslēpuma izpaušanu, ir uzsākta un turpinās tiesvedība pirmās instances tiesā.

2012.gadā Ģenerālprokuratūra organizējusi divu tiesiskās palīdzības lūgumu izpildi ar cilvēku tirdzniecību saistītās lietās. Polijas Republikai sniegta tiesiskā palīdzība kriminālprocesā par sutenerismu, Beļģijas Karalistei – Latvija izdeva Latvijas Republikas pilsoņus (vienu sievieti un vienu vīrieti) Beļģijas Karalistei kriminālvajāšanai par cilvēku tirdzniecību seksuālai izmantošanai.

Latvijai kriminālvajāšanai par cilvēku tirdzniecību 2012.gadā izdotas divas personas. Viens Latvijas pilsonis no Spānijas Karalistes izdots par noziedzīga nodarījuma izdarīšanu, kas paredzēts Krimināllikuma 165.¹panta „Personas nosūtīšana seksuālai izmantošanai” trešajā daļā. Savukārt Krievijas Federācija izdevusi Latvijas nepilsoni par Krimināllikuma 165.panta „Sutenerisms” trešajā daļā paredzēta noziedzīga nodarījuma veikšanu. Vēl lūgts Vācijas Federatīvajai Republikai izdot Latvijas pilsoni saukšanai pie kriminālatbildības pēc Krimināllikuma 165.¹panta „Personas nosūtīšana seksuālai izmantošanai” otrās daļas.

III. Izmaiņas normatīvajos aktos.

2012.gada 13.decembrī Saeima pieņēma likumu „Grozījumi Krimināllikumā”, ar kuru tika izdarīti grozījumi Krimināllikumā, lai nodrošinātu ar Ministru kabineta 2009.gada 9.janvāra rīkojumu Nr.6 (prot. Nr.1, 32.§) apstiprinātās Kriminālsodu politikas koncepcijas ieviešanu, un Deklarācijas par Valda Dombrovskā vadītā Ministru kabineta iecerēto darbību 5.2.punkta „Pilnveidot Krimināllikumu un sodu politiku, tai skaitā bērnu aizsardzībai pret noziedzīgiem nodarījumiem, personu seksuālās izmantošanas un cilvēku tirdzniecības novēršanai valstī” izpildi. Kriminālsodu politikas koncepcijas mērķis ir samazināt brīvības atņemšanas sodu maksimālās un minimālās robežas, kas nozīmē, ka no jauna bija jāizvērtē Krimināllikumā paredzētie noziedzīgu nodarījumu klasifikācijas kritēriji. Krimināllikuma grozījumu mērķis, mazinot brīvības atņemšanas sodu termiņus, nodrošināt to, lai sods atbilstu noziedzīga nodarījuma bīstamībai un kaitīgumam.

Darbs pie šiem Krimināllikuma grozījumiem ilga jau kopš 2005.gada. Krimināllikuma grozījumu apjoms bija ļoti liels, grozījumi tika veikti gan Krimināllikuma „Vispārējā daļā”, gan Krimināllikuma „Sevišķā daļā”. Krimināllikumā kriminālsodu mērķis ir nevis tikai sodīt

cilvēku, bet arī atjaunot taisnīgumu. Vienlaikus tiek domāts arī par pārkāpējiem, jo pēc personas atbrīvošanas pēc soda izciešanas gribam sagaidīt cilvēku, kas var dzīvot sabiedrībā, nepārkāpjot likumu. Tieši tādēļ viens no soda mērķiem ir pārkāpēja resocializācija.

Krimināllikuma 154.¹ pants „Cilvēku tirdzniecība”	
(2002.gada 25.aprīļa likuma redakcijā ar grozījumiem, kas izdarīti ar 16.12.2004. un 13.12.2007. likumu, kas stājās spēkā 12.01.2008.)	2012.gada 13.decembra likuma redakcijā, kas spēkā stājās 2013.gada 1.aprīlī
<p>(1) Par cilvēku tirdzniecību — soda ar brīvības atņemšanu uz laiku <u>no trim līdz astoņiem gadiem</u>, konfiscējot mantu vai bez mantas konfiskācijas.</p> <p>(2) Par <u>tādām pašām darbībām</u>, ja tās izdarītas attiecībā uz nepilngadīgo vai ja tās izdarījusi personu grupa pēc iepriekšējas vienošanās, vai ja tās izdarītas atkārtoti, — soda ar brīvības atņemšanu uz laiku no pieciem līdz divpadsmit gadiem, konfiscējot mantu.</p> <p>(3) Par <u>tādām pašām darbībām</u>, ja tās izraisījušas smagas sekas vai ja tās izdarītas attiecībā uz mazgadīgo, vai ja tās izdarījusi organizēta grupa, — soda ar brīvības atņemšanu uz laiku <u>no desmit līdz piecpadsmit gadiem</u>, konfiscējot mantu, un ar policijas kontroli uz laiku līdz trim gadiem vai bez tās</p>	<p>izslēgt pirmās daļas sankcijā vārdus “<u>no trim</u>”;</p> <p>izteikt otro daļu šādā redakcijā:</p> <p>“(2) Par cilvēku tirdzniecību, ja tā izdarīta attiecībā uz nepilngadīgo vai ja to izdarījusi personu grupa pēc iepriekšējas vienošanās, vai ja tā izdarīta atkārtoti, — soda ar brīvības atņemšanu uz laiku no trim līdz divpadsmit gadiem, konfiscējot mantu vai bez mantas konfiskācijas, un ar probācijas uzraudzību uz laiku līdz trim gadiem vai bez tās.”;</p> <p>izteikt trešās daļas dispozīciju šādā redakcijā:</p> <p>“(3) Par cilvēku tirdzniecību, ja tā apdraudējusi cietušā dzīvību vai izraisījusi smagas sekas vai ja tā izdarīta ar sevišķu cietsirdību vai attiecībā uz mazgadīgo, vai ja to izdarījusi organizēta grupa, —”;</p> <p>aizstāt trešās daļas sankcijā vārdus “desmit līdz piecpadsmit gadiem, konfiscējot mantu” ar vārdiem “<u>pieciem līdz piecpadsmit gadiem, konfiscējot mantu vai bez mantas konfiskācijas</u>”.</p>

Lai ieviestu Eiropas Parlamenta un Padomes direktīvu 2011/36/ES (2011.gada 5.aprīlis) par cilvēku tirdzniecības novēršanu un apkarošanu un cietušo aizsardzību, un ar kuru aizstāj Padomes Pamatlēmumu 2002/629/TI (turpmāk – Direktīva 2011/36/ES), Tieslietu ministrija izveidoja starpinstitūciju darba grupu, kura izstrādāja priekšlikumus grozījumiem Krimināllikumā un Kriminālprocesa likumā. Saeima grozījumus apstiprināja 3.lasījumā 2012.gada 13.decembrī, kas spēkā stājās 2013.gada 1.aprīlī.

- **Krimināllikuma 154.¹ pants „Cilvēku tirdzniecība”**

2012.gadā spēkā esošais Krimināllikuma 154.¹ panta regulējums, kas paredz atbildību, ja iestājušās smagas sekas, neaptver Direktīvas 4.panta 2.punkta c) apakšpunktā noteikto, ka Dalībvalstīm jāparedz brīvības atņemšanas sods vismaz uz desmit gadiem, ja nodarījums tīši vai rupjas neuzmanības dēļ ir apdraudējis cietušā dzīvību. Ievērojot minēto, radās nepieciešamība papildināt 154.¹ panta trešās daļas dispozīciju.

Direktīvas 2011/36/ES 4.panta 2.punkta d) punktā noteikts, ka Dalībvalstīm jāparedz brīvības atņemšanas sods vismaz uz desmit gadiem, ja nodarījums izdarīts īpaši vardarbīgi vai ir radījis cietušajam īpaši smagu kaitējumu. Darba grupa secināja, ka ne vienmēr, kad noziegums būs izdarīts īpaši vardarbīgi atbildība iestāsies pēc panta trešās daļas. Darba grupa nolēma, ka ir nepieciešams papildināt Krimināllikuma 154.¹ panta trešo daļu ar pazīmi „izdarīts ar sevišķu cietsirdību”. Termins „sevišķa cietsirdība” izvēlēts vadoties no Krimināllikuma 117.panta 4.punktā lietotās terminoloģijas. Grozījumos nav lietots Direktīvā 2011/36/ES esošais termins „vardarbība”, jo tas ir ietverts jau pašā cilvēku tirdzniecības definīcijā.

„Krimināllikuma 154.¹ pants „Cilvēku tirdzniecība”

(1) Par cilvēku tirdzniecību — soda ar brīvības atņemšanu uz laiku no trim līdz astoņiem gadiem, konfiscējot mantu vai bez mantas konfiskācijas.

(2) Par tādām pašām darbībām, ja tās izdarītas attiecībā uz nepilngadīgo vai ja tās izdarījusi personu grupa pēc iepriekšējas vienošanās, vai ja tās izdarītas atkārtoti, — soda ar brīvības atņemšanu uz laiku no pieciem līdz divpadsmit gadiem, konfiscējot mantu.

(3) Par **cilvēku tirdzniecību**, ja tā **apdraudējusi cietušā dzīvību vai** izraisījusi smagas sekas vai ja tā izdarīta **ar sevišķu cietsirdību vai** attiecībā uz mazgadīgo, vai ja to izdarījusi organizēta grupa, — soda ar brīvības atņemšanu uz laiku no desmit līdz piecpadsmit gadiem, konfiscējot mantu, un ar policijas kontroli uz laiku līdz trim gadiem vai bez tās.”

- Krimināllikuma 154.² pants „Cilvēku tirdzniecības jēdziens”

Direktīvas 2011/36/ES 2.pants nosaka, ka Dalībvalsts veic vajadzīgos pasākumus, lai nodrošinātu, ka ir sodāmas šādas tīšas darbības: ekspluatācijas nolūkā izdarīta personu vervēšana, pārvadāšana, nodošana, izmitināšana vai saņemšana, tostarp kontroles pār minētajām personām maiņa vai nodošana, izmantojot draudus vai spēku, vai citā veidā piespiežot, aizvedot ar viltu, krāpjot, maldinot, ļaunprātīgi izmantojot varu vai personas neaizsargātības stāvokli vai dodot vai saņemot materiāla vai citāda rakstura labumus, lai panāktu tās personas piekrišanu, kura kontrolē citu personu. Krimināllikumā ietvertā cilvēku tirdzniecības definīcija neaptver izmitināšanu. Ne vienmēr tas varētu aptverties ar „slēpšanu”, jo var būt gadījumi, kad personu izmitina, bet neslēpj. Tai pat laikā ir dažādi paņēmieni kā nodrošina, ka persona nebēg un pati ir „ieinteresēta”, lai neviens neuzzina, ka viņa tur uzturas. Lai cīnītos pret pēdējā laika tendencēm cilvēku tirdzniecībā, ar šo direktīvu pieņem plašāku koncepciju par to, kas būtu uzskatāms par cilvēku tirdzniecību, nekā tas bija saskaņā ar Pamatlēmumu 2002/629/TI, un tādēļ tajā ietver ekspluatācijas papildu izpausmes. Atbilstoši Direktīvas 2011/36/ES 2.pantam ekspluatācija ietver arī personas izmantošanu noziedzīgās darbībās. Un to ir nepieciešams pārņemt Krimināllikumā. Tas ir domāts tā, ka cilvēku tirdzniecības upuris tiek piespiests izdarīt noziegumus – pārdot narkotikas, veikt kabatas zādzības u.tml.

„Krimināllikuma 154.² pants „Cilvēku tirdzniecības jēdziens”

(1) Cilvēku tirdzniecība ir ekspluatācijas nolūkā izdarīta personu savervēšana, pārvadāšana, nodošana, slēpšana, **izmitināšana** vai saņemšana, lietojot vardarbību vai draudus, vai aizvešanu ar viltu vai izmantojot personas atkarību no vainīgā vai tās bezpalīdzības stāvokli, vai arī dodot vai saņemot materiāla vai citāda rakstura labumus, lai panāktu tās personas piekrišanu tirdzniecībai, no kuras ir atkarīgs cietušais.

(2) Nepilngadīgā vervēšana, pārvadāšana, nodošana, slēpšana, **izmitināšana** vai saņemšana ekspluatācijas nolūkā atzīstama par cilvēku tirdzniecību arī tādā gadījumā, ja tā nav saistīta ar jebkuru šā panta pirmajā daļā minēto līdzekļu izmantošanu.

(3) Ekspluatācija šā panta izpratnē ir personas iesaistīšana prostitūcijā vai cita veida seksuālā izmantošanā, piespiešana veikt darbu, vai sniegt pakalpojumus **vai izdarīt noziedzīgus nodarījumus**, turēšana verdzībā vai citās tai līdzīgās formās (parādu verdzība, dzimtbūšana vai personas cita veida piespiedu nodošana citas personas atkarībā), turēšana kalpībā vai arī personas audu vai orgānu nelikumīga izņemšana.”

Par cilvēku tirdzniecību darba ekspluatācijas nolūkā ir paredzēta kriminālatbildība Krimināllikuma 154.¹ pantā „Cilvēku tirdzniecība”. Jāatzīmē, ka joprojām notiek tiesvedība kriminālprocesā, kurā izmeklēšana tika veikta pēc Krimināllikuma 154.¹ panta „Cilvēku tirdzniecība”. Krimināllietā tika celta apsūdzība pret Latvijas valstspiederīgo par nepilngadīgo modeļu darba ekspluatāciju bez atlīdzības Itālijā. 2012.gadā pēc prokuratūras apelācijas

protesta iesniegšanas apgabaltiesa ir atcēlusi cietušajiem nelabvēlīgo pirmās instances tiesas nolēmumu pilnībā un nosūtījusi krimināllietu jaunai izskatīšanai pirmās instances tiesai.

Praksē ir nepieciešams nodalīt cilvēku tirdzniecības gadījumus darbaspēka ekspluatācijas nolūkā no civiltiesiskajiem strīdiem, kas radušies darba attiecībās. Nereti minētais ir konstatējams tikai izmeklēšanas gaitā, jo persona, vēloties atgūt solīto atalgojumu, var neadekvāti interpretēt faktus, apstākļus un citu personu rīcību.

Būtiskākās atšķirības, kas ir starp piespiedu darbu un darba tiesisko attiecību strīdiem ir vardarbība vai vardarbības piedraudējums personai. Proti, piespiedu darba gadījumā persona tiek piespiesta veikt darbu vai sniegt pakalpojumus pret viņas gribu, lietojot vardarbību, draudus, viltu, kā arī, izmantojot personas atkarību no vainīgā vai bezpalīdzības stāvokli. Attiecīgi darba tiesisko attiecību strīdos nepastāv vardarbības, bet ir darba devēja un darba ņēmēja tiesiska rakstura konflikts.

Vienlaikus Krimināllikuma 280.pantā ir paredzēta kriminālatbildība par likumā paredzēto personas nodarbināšanas ierobežojumu vai noteikumu pārkāpšanu, ja to izdarījis darba devējs un ja ar to radīts būtisks kaitējums, kā arī par tādas personas nodarbināšanu, kura nav tiesīga uzturēties Latvijas Republikā, ja to izdarījis darba devējs un ja nodarbināts nepilngadīgais vai ja nodarbinātas vairāk nekā piecas personas, vai ja persona nodarbināta īpaši ekspluatējošos darba apstākļos, vai ja apzināti nodarbināts cilvēku tirdzniecības upuris. Soda sankcija par minēto pārkāpumu ir noteikts arests vai piespiedu darbs, vai naudas sods līdz divsimt minimālajām mēnešalgām (kopš 2013.gada 1.aprīļa – īslaicīga brīvības atņemšana vai piespiedu darbs, vai naudas sods). 2012.gadā pēc minētās tiesību normas nav sodīta neviena persona.

Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksa 189².pantā ir paredzēta administratīvā atbildība par ārzemnieka nodarbināšanas noteikumu pārkāpšanu. Soda sankcijas minētajā tiesību normā paredzētas fiziskām personām vai valdes loceklim no simt piecdesmit līdz trīssimt piecdesmit latiem, atņemot valdes loceklim tiesības ieņemt noteiktus amatus komercsabiedrībās vai bez tā.

Statistika par Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksa 189².panta piemērošanu ir šāda:

2011.gadā – pēc 189².panta pirmās daļas tika sastādīti četri protokoli, no kuriem administratīvais sods piemērots vienā gadījumā. Pēc 189².panta otrās daļas protokoli nav sastādīti.

2012.gadā – pēc 189².panta pirmās daļas bija sastādīti 20 protokoli, no kuriem administratīvais sods piemērots astoņos gadījumos. Pēc 189².panta otrās daļas sastādīti trīs protokoli un visos gadījumos piemērots administratīvais sods.

Tāpat Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksa 41.- 41.¹pantiem tiek paredzēta administratīvā atbildība par darba tiesiskās attiecības un darba aizsardzību regulējošo normatīvo aktu pārkāpšanu.

2012.gada sākumā biedrība „Resursu centrs sievietēm „Marta”” vērsās Ministru kabinetā ar priekšlikumu Latvijā kriminalizēt seksuālu pakalpojumu pirkšanu. 2012.gada 28.februārī Ministru prezidents uzdeva tieslietu ministram izveidot darba grupu, lai apzinātu un apkopotu ārvalstu pieredzi prostitūcijas ierobežošanas jomā un sagatavotu priekšlikumus turpmākās rīcības virzieniem, lai mazinātu prostitūciju Latvijā. Uzdevuma izpildei 2012.gada 3.martā tika izveidota darba grupa, kurā tika iekļauti pārstāvji no Iekšlietu ministrijas, Labklājības ministrijas, Veselības ministrijas, Izglītības un zinātnes ministrijas, Kultūras ministrijas, Valsts policijas, biedrības „Resursu centrs sievietēm „Marta”” un biedrības „Latvijas Ģimenes plānošanas un seksuālās veselības asociācija „Papardes zieds””. Informatīvā ziņojuma¹ ietvaros ir apkopota un salīdzināta ārvalstu praktiskā pieredze prostitūcijas ierobežošanas jomā. Vairākums darba grupas locekļu iebilda pret prostitūcijas aizliegumu un prostitūcijas

¹ Ministru kabineta 2013.gada 5.marta Protokols Nr.13 30.§, pieejams:

<http://www.mk.gov.lv/lv/mk/tap/?pid=40258143&mode=mk&date=2013-03-05>

klientu kriminālsodīšanu, vēršot uzmanību uz šāda lēmuma negatīvajām sekām. Darba grupa ir izstrādājusi virkni priekšlikumu, kas būtu darāms, lai veicinātu prostitūcijā iesaistīto personu skaita samazināšanu, izglītotu seksuālo pakalpojumu pircējus, veicinātu sabiedrības izpratni par prostitūciju.

Ministru kabineta 2008.gada 28.janvāra noteikumos Nr.32 „Prostitūcijas ierobežošanas noteikumi”, kas nosaka kārtību, kādā ierobežojama prostitūcija (seksuālo pakalpojumu sniegšana par maksu), tostarp nosaka aizliegumu trešai personai veikt jebkuras darbības, kas veicina prostitūciju, kopš 2009.gada 8.decembra nav izdarīti grozījumi. Atbilstoši Ministru kabineta 2013.gada 5.marta Protokolā Nr.13 (30.§) noteiktajam paredzēts, ka 2013.gadā Iekšlietu ministrija sadarbībā ar Veselības ministriju un nevalstisko sektoru veiks situācijas monitoringu un izvērtēs grozījumu nepieciešamību minētajos Ministru kabineta noteikumos.

2013.gada 1.janvārī stājās spēkā grozījumi Ministru kabineta 2006.gada 31.oktobra noteikumos Nr.889 „Noteikumi par kārtību, kādā cilvēku tirdzniecības upuri saņem sociālās rehabilitācijas pakalpojumus, un kritērijiem personas atzīšanai par cilvēku tirdzniecības upuri”. Nepieciešamība veikt normatīvo aktu grozījumus izriet no Direktīvas 2011/36/ES prasībām. Minētie Ministru kabineta noteikumu grozījumi nosaka izmaiņas pakalpojuma saņemšanas ilgmā tiem cilvēku tirdzniecības upuriem, kuriem nepieciešams atbalsts sakarā ar dalību kriminālprocesā, kā arī pakalpojuma saturā un personas atzīšanā par cilvēku tirdzniecības upuri kārtībā.

Daudzos gadījumos pēc cilvēku tirdzniecības fakta konstatēšanas un pakalpojuma saņemšanas laikā kriminālprocess, kurā iesaistīts klients, netiek uzsākts. Tomēr tas neizslēdz iespēju, ka bijušais pakalpojuma saņēmējs kā cietušais vai liecinieks tiek iesaistīts kriminālprocesā vēlāk. Šiem klientiem no 2013.gada 1.janvāra papildus līdzšinējiem sociālās rehabilitācijas pakalpojumiem cilvēku tirdzniecības upuriem ir iespēja saņemt tādas pakalpojumus kā psihosociāla palīdzība un atbalsts (t. sk. individuālas jurista, sociālā darbinieka, psihologa konsultācijas), tulka pakalpojumi, palīdzība juridisko dokumentu noformēšanā, nepieciešamības gadījumā arī pārstāvība tiesā, nepārsniedzot 150 stundas gadā (visa pakalpojumu kursa laikā). Tāpat tiks nodrošināta iespēja nepieciešamības gadījumā saņemt piecas konsultācijas nepilngadīgo cilvēku tirdzniecības upuru ģimenes locekļiem, ja tie uzturas Latvijā. Ja persona iepriekš minēto atbalstu kriminālprocesa laikā nesaņems, tai tiks piedāvāta iespēja izmantot piecas pakalpojumu sniedzēja vienas stundas konsultācijas divu gadu laikā pēc pakalpojuma saņemšanas.

Papildus iepriekš minētajam atbalstam personai kriminālprocesa laikā un psihosociāla atbalsta sniegšanai cilvēku tirdzniecības upuru nepilngadīgajiem ģimenes locekļiem Ministru kabineta noteikumu grozījumi paredz arī tādas jaunus atbalsta pasākumus kā ārvalstī esoša cilvēku tirdzniecības upura vai potenciālā cilvēku tirdzniecības upura, kā arī viņu nepilngadīgo bērnu (ja tie atrodas kopā ar upuri vai potenciālo upuri) nokļūšanas pie pakalpojuma sniedzēja organizēšana un upura vai potenciālā upura pavadīšana no ārvalstīm, ja upuris vai potenciālais upuris nevar ceļot patstāvīgi.

Grozījumi nosaka arī personas atzīšanas par cilvēku tirdzniecības upuri kārtības maiņu, paredzot iespēju speciālistu komisijai veikt personas novērtēšanu arī bez personas klātbūtnes, izmantojot elektroniskos saziņas līdzekļus.

2013.gada 1.janvārī spēkā stājās arī grozījumi Ministru kabineta 2003.gada 3.jūnija noteikumos Nr.291 „Prasības sociālo pakalpojumu sniedzējiem”, kas precizē sociālo pakalpojumu cilvēku tirdzniecības upuriem sniedzēja pienākumus pakalpojumu sniegšanā.

IV. Palīdzība cilvēku tirdzniecības upuriem un upuru aizsardzības pasākumi.

Identificētajiem cilvēku tirdzniecības upuriem sadarbībā ar nevalstiskajām organizācijām tiek nodrošināti valsts apmaksāti sociālās rehabilitācijas pakalpojumi. Pakalpojuma sniedzējs

iegūst tiesības sniegt sociālo pakalpojumu, uzvarot Labklājības ministrijas organizētā publiskā iepirkuma konkursā. 2012.gada 16.jūlijā izsludinātajā papildus iepirkumā „Sociālās rehabilitācijas pakalpojumu sniegšana cilvēku tirdzniecības upuriem“ (iepirkuma identifikācijas Nr. LM 2012/13.3-03/04) uzvarēja biedrība „Patvērums „Drošā māja““, tādējādi iegūstot tiesības sniegt pakalpojumu no 2012.gada 13.augusta līdz starp Labklājības ministriju un biedrību „Patvērums „Drošā māja“” noslēgtā līguma saistību izpildei attiecībā uz cilvēku tirdzniecības upuriem, kuriem sociālā pakalpojuma sniegšana uzsākta līdz 2012.gada 31.decembrim.

Biedrība „Patvērums „Drošā māja““, kas atbilstoši 2011.gadā un 2012.gadā izsludinātajiem publiskā iepirkuma konkursiem ieguva tiesības sniegt sociālās rehabilitācijas pakalpojumus cilvēku tirdzniecības upuriem par valsts budžeta līdzekļiem līdz 2012.gada 31.decembrim, 2012.gadā identificēja 106 iespējamus cilvēku tirdzniecības upurus. Atbilstoši 2006.gada 31.oktobra Ministru kabineta noteikumiem Nr.889 „Noteikumi par kārtību, kādā cilvēku tirdzniecības upuri saņem sociālās rehabilitācijas pakalpojumus, un kritērijiem personas atzīšanai par cilvēku tirdzniecības upuri” 25 personām tika piešķirts cilvēku tirdzniecības upura statuss. Sociālās rehabilitācijas pakalpojumus 2012.gadā saņēma 25 cilvēku tirdzniecības upuri, un vēl pieci cilvēku tirdzniecības upuri sociālās rehabilitācijas pakalpojumus sāka saņemt jau 2011.gadā. 11 cilvēku tirdzniecības upuri sociālās rehabilitācijas pakalpojumus turpina saņemt 2013.gadā.

Biedrība „Patvērums „Drošā māja“” ieguvusi tiesības sniegt sociālās rehabilitācijas pakalpojumus cilvēku tirdzniecības upuriem par valsts budžeta līdzekļiem līdz 2014.gada 31.decembrim. Biedrība nodrošina sekojošus pakalpojumus valsts apmaksātās sociālās rehabilitācijas cilvēku tirdzniecības upuriem programmas ietvaros:

1. speciālistu komisijas darbu (tai skaitā speciālistu komisijas nolikuma un lēmumu pieņemšanas kārtības izstrādi);

2. drošu patvērumu un klienta izmitināšanu, ja nepieciešams, sadarbojoties ar tiesībsardzības iestādēm un citiem sociālo pakalpojumu sniedzējiem vai izmantojot citas normatīvajos aktos atļautās izmitināšanas iespējas;

3. klienta konfidencialitāti un datu aizsardzību;

4. klienta rehabilitācijas plāna izstrādi, nosakot nepieciešamo sociālo pakalpojumu apjomu;

5. sociālo pakalpojumu kursa laikā – psihosociālu palīdzību, tai skaitā individuālas sociālā darbinieka, psihologa, jurista, ārstniecības personas un citu speciālistu konsultācijas atbilstoši klienta vajadzībām un rehabilitācijas plānam;

6. atbalstu saistībā ar kriminālprocesu – psihosociālu palīdzību (individuālas jurista, sociālā darbinieka, psihologa konsultācijas), tulka pakalpojumus, palīdzību juridisko dokumentu noformēšanā – sociālo pakalpojumu kursa laikā un pēc tā beigām, kā arī, ja nepieciešams, personas pārstāvību tiesā;

7. iespēju apgūt vai uzlabot pašaprūpes un pašapkalpošanās iemaņas un, ja nepieciešams, saņemt pirmās nepieciešamības preces (piemēram, pārtiku, medikamentus, apģērbu, apavus vai naudas līdzekļus to iegādei);

8. klienta iesaistīšanos apmācības un izglītības programmās, ja tas sekmē klienta reintegrāciju sabiedrībā un darba tirgū;

9. pēc sociālo pakalpojumu kursa pabeigšanas – piecas konsultācijas (vienas konsultācijas ilgums – viena stunda), ja personai tās nepieciešamas;

10. ja nepieciešams, dzīvojamās telpas izmitināšanai atbilstoši prasībām dzīvojamo telpu ekspluatācijai;

11. tulka pakalpojumus rakstveidā un mutiski, ja tādi personai ir nepieciešami;

12. ja nepieciešams, kopumā piecas konsultācijas nepilngadīgo klientu ģimenes locekļiem, ja tie uzturas Latvijā;

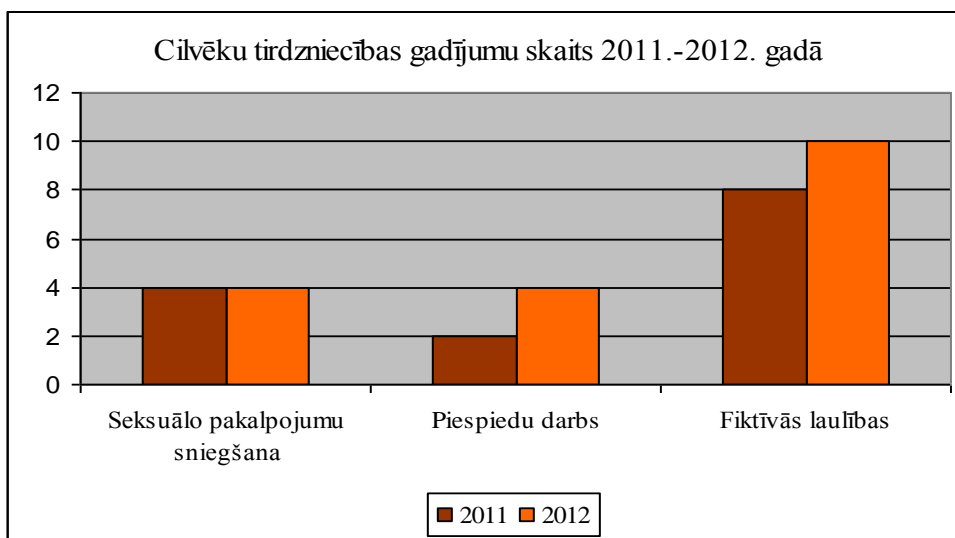
13. ja nepieciešams, ārvalstī esoša klienta vai potenciālā klienta, kā arī viņu nepilngadīgo bērnu (ja tie atrodas kopā ar klientu vai potenciālo klientu) nokļūšanas organizēšanu līdz pakalpojuma sniegšanas vietai un, ja klients vai potenciālais klients patstāvīgi nav spējīgs ceļot, tā pavadīšanu no ārvalsts līdz sociālo pakalpojumu sniegšanas vietai.

Pašvaldībās nav izveidoti specializēti pakalpojumi cilvēku tirdzniecības upuriem, līdz ar to nav pašvaldību apmaksātu palīdzības pakalpojumu upuriem, tomēr savu finanšu resursu ietvaros pašvaldības ir apmaksājušas repatriācijas izdevumus ārvalstīs cietušo cilvēku tirdzniecības upuru atgriešanai Latvijā.

Saskaņā ar Ministru kabineta 2006.gada 31.oktobra noteikumu Nr.889 „Noteikumi par kārtību, kādā cilvēku tirdzniecības upuri saņem sociālās rehabilitācijas pakalpojumus, un kritērijiem personas atzīšanai par cilvēku tirdzniecības upuri” grozījumiem, kas stājās spēkā 2013.gada 1.janvārī, speciālistu komisija, kas atzīst personu par cilvēku tirdzniecības upuri, turpmāk varēs veikt personas novērtēšanu arī neklātienē, t.i., personai nebūs obligāti jāpiedalās novērtēšanas procesā. Novērtēšana un personas intervēšana varēs tikt veikta ar elektronisko saziņas līdzekļu starpniecību, procesā iesaistot arī Latvijas diplomātiskās pārstāvniecības.

Ņemot vērā augsto bezdarba līmeni (14,2 %)², daļa bezdarbnieku, kas nav spējuši atrast darbu valsts teritorijā, izšķiras par labu darba meklējumiem ārvalstīs. Līdz ar to pieaudzis arī to cilvēku tirdzniecības upuru skaits, kas cietuši no cilvēku tirdzniecības piespiedu darba nolūkā. Salīdzinājumā ar 2011.gadu, piespiedu darba gadījumu skaits divkārsējies. Tāpat pieaudzis cilvēku tirdzniecības fiktīvo laulību formā gadījumu skaits (skat. 1.attēlu). Jāatzīmē, ka šeit un turpmāk attēlotie dati raksturo tikai tos cilvēku tirdzniecības upurus, kuri saņem sociālās rehabilitācijas pakalpojumu cilvēku tirdzniecības upuriem par valsts budžeta līdzekļiem.

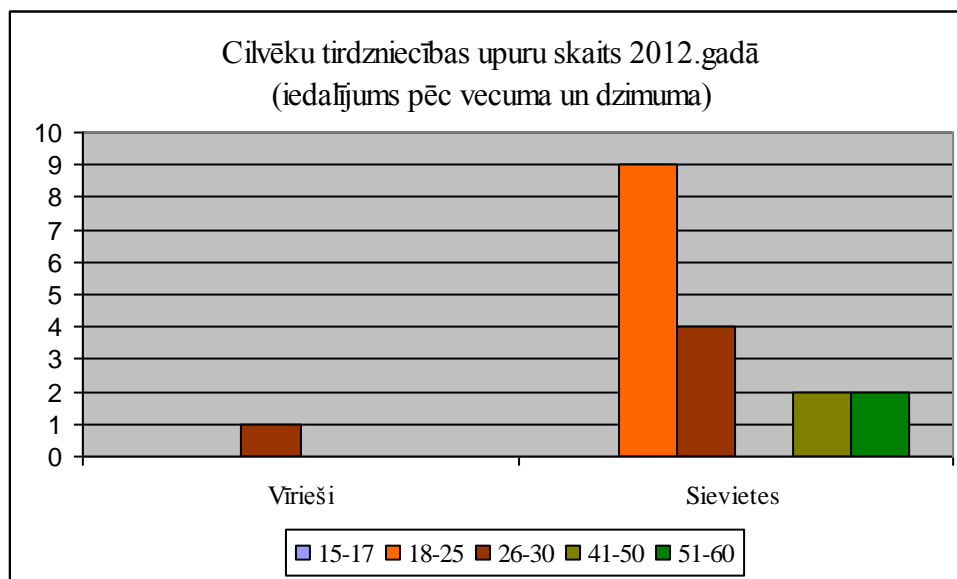
1.attēls

² Nodarbinātības valsts aģentūras pārskats par bezdarba situāciju valstī 2012. gada novembrī. Pieejams šeit: http://www.nva.gov.lv/docs/17_50dbfde1a34b62.69221621.pdf

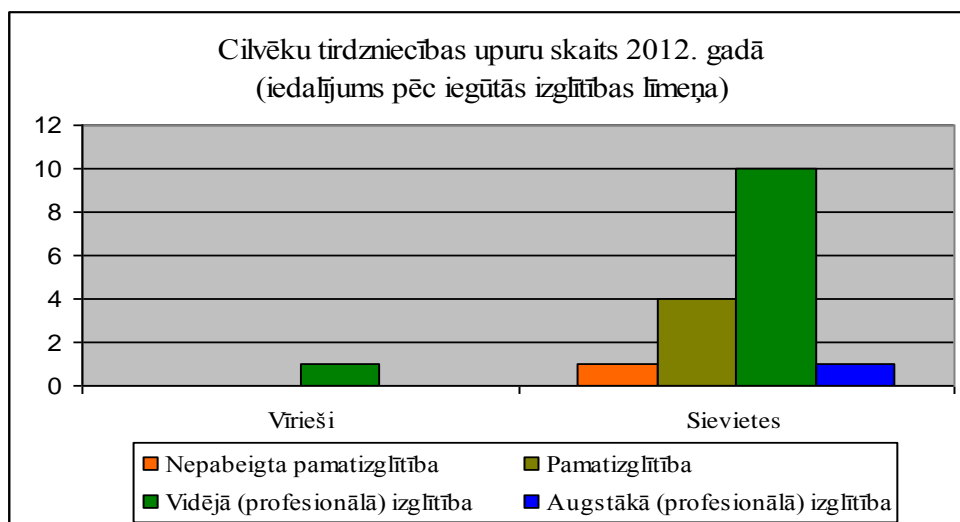
Lielākoties cilvēku tirdzniecības upuri ir jaunas sievietes vecumā no 18 līdz 20 gadiem. 2012.gadā identificēts tikai viens vīrietis, kurš cietis no cilvēku tirdzniecības (skat. 2.attēlu).

2. attēls

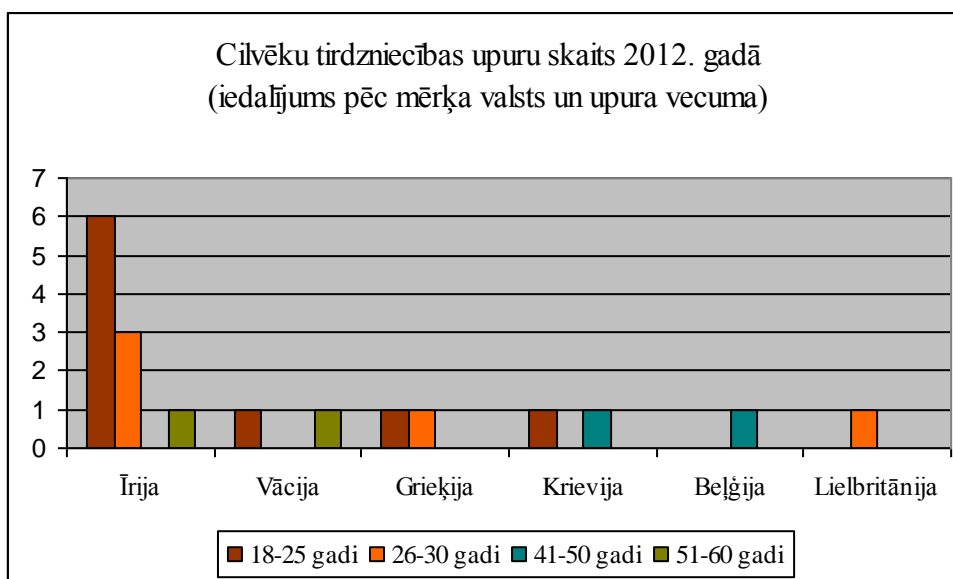
2012.gadā uzsākts apkopot datus par cilvēku tirdzniecības upuru ģimenes stāvokli un izglītības līmeni. No šiem datiem iespējams secināt, ka pamatā cilvēku tirdzniecības upuri nāk no viena vecāka ģimenēm vai daudzbērnu ģimenēm, kā arī personas, kas uzaugušas ārpusģimenes aprūpes iestādē. Salīdzinājumā ar iepriekšējiem gadiem pieaudzis to cilvēku tirdzniecības upuru skaits, kam ir iegūta vidējā (vidējā profesionālā) izglītība (skat. 3.attēlu). Viens no 2012.gadā identificētajiem cilvēku tirdzniecības upuriem (25 gadi) nav ieguvis arī sākumskolas izglītību.

3. attēls

Visi 2012.gadā identificētie cilvēku tirdzniecības upuri ir ar LR valstisko piederību (LR pilsoņi vai LR nepilsoņi). 2012.gadā personas cietušas no cilvēku tirdzniecības Īrijā, Vācijā, Grieķijā, Krievijā, Beļģijā un Lielbritānijā (skat. 4.attēlu).

4. attēls

Ārlietu ministrijas Konsulārais departaments ar Latvijas Republikas diplomātisko un konsulāro pārstāvniecību ārvalstīs starpniecību 2012.gadā ir saņēmis informāciju par 111 potenciālajiem cilvēku tirdzniecības gadījumiem, no tiem 75 gadījumi - Latvijas vēstniecībā Īrijā, 19 – Latvijas vēstniecībā Lielbritānijā, 5 – Latvijas vēstniecībā Vācijā, 2 – Latvijas vēstniecībā Nīderlandē, 2 – Latvijas vēstniecībā ASV, 2 – Latvijas vēstniecībā Krievijā, 4 – Latvijas vēstniecībā Grieķijā (3 no tiem Kiprā), 1 – Latvijas vēstniecībā Itālijā, 1 – Latvijas vēstniecībā Beļģijā. Šajos gadījumos iesaistītas galvenokārt sievietes vecumā no 17 līdz 60 gadiem, trīs no personām – piespiedu darba upuri. Latvijas vēstniecība Īrijā regulāri sniedz konsulāro palīdzību personām, kuras ir kļuvušas par fiktīvo laulību upuriem un cietušas no vardarbības (vēstniecība ik nedēļu saskaras ar diviem līdz trim šādiem gadījumiem). 14 gadījumos Latvijas valstspiederīgās (17 līdz 30 gadus vecas) fiktīvajās laulībās tika iesaistītas cilvēku tirdzniecības ietvaros. Pēc personu piekrišanas par minētajiem gadījumiem tika informētas ārvalstu un Latvijas kompetentās iestādes tālākai lietas apstākļu izvērtēšanai un lēmumam par personas atzīšanu par cilvēku tirdzniecības upuri pieņemšanai.

Valsts policijā pirms procesuālo darbību veikšanas, vai, ja nepieciešams, to laikā cilvēku tirdzniecības upuri tiek informēti par iespēju saņemt valsts apmaksātus sociālās rehabilitācijas pakalpojumus. Kriminālprocesos, kas tika izmeklēti pēc Krimināllikuma 165.¹panta „Personas nosūtīšana seksuālai izmantošanai”, 37 personas sniedza būtiskas liecības pret personu nosūtīšanas seksuālai izmantošanai organizatoriem. Visas šīs personas Valsts policijas darbinieki informēja par iespēju saņemt valsts apmaksātus rehabilitācijas pakalpojumus, bet personisku motīvu dēļ personas atteicās no iespējas arī liecinieku statusā saņemt valsts nodrošināto sociālo rehabilitāciju, jo, viņuprāt, viņām tāda nebija nepieciešama.

Pilsonības un migrācijas lietu pārvaldes Personu statusa kontroles nodaļa, veicot personu tiesiskā statusa noteikšanu un kontroli, pārskata periodā nav identificējusi cilvēku tirdzniecības gadījumus.

Valsts robežsardzes amatpersonas starp Latvijas Republikā identificētajiem nelikumīgajiem robežas šķērsotājiem vai patvēruma pieprasītājiem nav identificējušas iespējamus cilvēku tirdzniecības upurus.

2012.gada 15.februārī Valsts policija un biedrība „Patvērums „Drošā māja”” parakstīja sadarbības līgumu par atbalstu cilvēku tirdzniecībā cietušām personām, kura mērķis ir

veicināt adekvātu aizsardzību un palīdzību cilvēku tirdzniecības upuriem, tādējādi palielinot efektivitāti cīņā ar šo kriminālnoziedzumu. Puses vienojās par sadarbību cīņā pret cilvēku tirdzniecību, sniedzot atbalstu cilvēku tirdzniecībā cietušām personām, sociālās rehabilitācijas pakalpojumus, veicot profilakses pakalpojumus, personu izglītošanu un cilvēku tirdzniecības upuru (cietušo un liecinieku) aizsardzību.

2012.gada 28.decembrī Valsts robežsardze un biedrība „Patvērums „Drošā māja”” parakstīja vienošanos par atbalsta sniegšanu cilvēku tirdzniecībā cietušām personām”, kuras mērķis ir izveidot ilglaicīgu sadarbības mehānismu atbalsta sniegšanā cilvēku tirdzniecībā cietušām personām, lai nodrošinātu adekvātu aizsardzību un palīdzību cilvēku tirdzniecības upuriem un veicinātu sabiedrības izpratni par cilvēku tirdzniecības izpausmes formām un tās negatīvo ietekmi uz sabiedrības drošību vai veiktu preventīvus pasākumus cilvēku tirdzniecības novēršanā. Vienošanās paredz, ka tās ietvaros Puses savstarpēji sniedz informatīvu atbalstu un praktisku palīdzību cilvēku tirdzniecībā cietušām personām Valsts robežsardzes dienesta telpās.

2012.gadā Latvijas teritorijā netika konstatēti cilvēku tirdzniecības upuri no ārvalstīm.

Cilvēku tirdzniecības upurim ir iespējams iegūt uzturēšanās atļauju Latvijas Republikā. Saskaņā ar Imigrācijas likuma 5.panta trešo daļu ārzemniekam, kurš nav Savienības pilsonis un ir atzīts par cilvēku tirdzniecības upuri, kā arī pavadībā esošajiem nepilngadīgajiem bērniem ir tiesības uzturēties Latvijas Republikā bez vīzas vai uzturēšanās atļaujas, līdz beidzies vai pārtraukts noteiktais nogaidīšanas periods vai stājies spēkā lēmums par termiņuzturēšanās atļaujas izsniegšanu. Uzturēšanās atļauju šiem ārzemniekiem pieprasa procesa virzītājs uz laiku, kas nav mazāk par sešiem mēnešiem saskaņā ar Imigrācijas likuma 23.panta sesto daļu. Šajā laikā cilvēku tirdzniecības upuris ir tiesīgs stāties darba attiecībās.

Likuma “Par cilvēku tirdzniecības upura uzturēšanos Latvijas Republikā” (Saeima pieņēma 2007.gada 25.janvārī) mērķis ir veicināt cīņu pret cilvēku tirdzniecību, paredzot nogaidīšanas perioda piešķiršanu un šā perioda pārtraukšanas nosacījumu cilvēku tirdzniecības upuriem, kā arī nosacījumus attiecībā uz viņu uzturēšanos Latvijas Republikā. Likumā ir iekļautas tiesību normas, kas izriet no Padomes direktīvas 2004/81/EK (2004.gada 29.aprīlis) par uzturēšanās atļauju, ko izdod trešo valstu piederīgām personām, kuras ir cilvēku tirdzniecības upuri vai kurām ir palīdzēts nelegāli imigrēt un kuras sadarbojas ar kompetentajām iestādēm.

Saskaņā ar Imigrācijas likuma 23.panta trešās daļas 2.punktā noteikto Imigrācijas likumā neparedzētajos gadījumos, kad tas saistīts ar humāniem apsvērumiem (cilvēku tirdzniecības gadījumā šādi apsvērumi varētu tikt konstatēti), termiņuzturēšanās atļauju uz laiku līdz pieciem gadiem ir tiesīgs piešķirt Pilsonības un migrācijas lietu pārvaldes priekšnieks.

Pārskata periodā no 2012.gada 1.aprīļa nav izsniegtas termiņuzturēšanās vai pastāvīgās uzturēšanās atļaujas ārzemniekiem, kuri ir cilvēku tirdzniecības upuri.

Ja cilvēku tirdzniecības upurim Latvijas Republikā ir piešķirta termiņuzturēšanās atļauja, tad saskaņā ar Ministru kabineta 2010.gada 21.jūnija noteikumu Nr.553 „Noteikumi par darba atļaujām ārzemniekiem” 13.16.punktu persona ir tiesīga strādāt pie jebkura darba devēja Latvijas Republikā. Ja ārzemniekam ir pastāvīgās uzturēšanās atļauja, tad saskaņā ar Imigrācijas likuma 9.panta otrās daļas 1.punktu, darba atļauja viņam nav nepieciešama.

Ņemot vērā, ka Latvijā 2012.gadā nav konstatēti trešo valstu pilsoņi, kas varētu būt bijuši pakļauti cilvēku tirdzniecībai, nav bijusi nepieciešamība piemērot Latvijas normatīvajos aktos paredzēto nogaidīšanas/pārdomu periodu.

2012.gadā Latvijā nav bijuši gadījumi, kad cilvēku tirdzniecības upuriem tiktu piemēroti sodi vai sankcijas par noziedzīgiem nodarījumiem, kurus cilvēku tirdzniecības upuris būtu izdarījis saistībā ar cilvēku tirdzniecību. Direktīvas 2011/36/ES 8.pants nosaka, ka Dalībvalstis saskaņā ar savu tiesību sistēmu pamatprincipiem veic pasākumus, kas vajadzīgi,

lai nodrošinātu, ka kompetentās valsts iestādes ir tiesīgas cilvēku tirdzniecībā cietušos nesaukt pie kriminālatbildības un tiem nepiemērot sankcijas par iesaistīšanos noziedzīgās darbībās, ko viņi tikuši piespiesti izdarīt, ja šāda piespiešana bijusi tiešas sekas jebkurai no direktīvas 2.pantā minētajām darbībām (cilvēku tirdzniecība). Cilvēku tirdzniecībā cietušie būtu jāaizsargā no saukšanas pie kriminālatbildības vai sodīšanas par tādām noziedzīgām darbībām kā viltotu dokumentu izmantošana vai nodarījumiem, kas noteikti tiesību aktos par prostitūciju vai imigrāciju, ja viņi tikuši piespiesti veikt minētās darbības un šāda piespiešana bijusi tiešas sekas tam, ka viņi ir bijuši pakļauti cilvēku tirdzniecībai. Lai īstenotu šo direktīvas prasību, tika izstrādāts Krimināllikuma grozījums, papildinot Krimināllikuma 58.pantu ar sesto daļu, kas tika apstiprināts Saeimā 2012.gada 13.decembrī, spēkā stājās 2013.gada 1.aprīlī:

„Krimināllikuma 58.pants „Atbrīvošana no kriminālatbildības”

- (1) No kriminālatbildības var atbrīvot personu, kas izdarījusi noziedzīgu nodarījumu, kuram gan ir šajā likumā paredzētā nodarījuma pazīmes, bet ar kuru nav radīts tāds kaitējums, lai vajadzētu piespriest kriminālsodu.
- (2) Personu, kas izdarījusi kriminālpārkāpumu vai mazāk smagu noziegumu, var atbrīvot no kriminālatbildības, ja ir izlīgums ar cietušo vai viņa pārstāvi.
- (3) No kriminālatbildības var atbrīvot personu, kura būtiski palīdzējusi atklāt smagu vai sevišķi smagu noziegumu, kas ir smagāks vai bīstamāks par šīs personas pašas izdarīto noziedzīgo nodarījumu. Šis nosacījums nav piemērojams personai, kura tiek saukta pie kriminālatbildības par sevišķi smagu noziegumu izdarīšanu, kas paredzēti šā likuma [116.](#), [117.](#), [118.](#), [125.](#), [159.](#), [160.](#), [176.](#), [190.](#)¹, [251.](#), [252.](#) un [253.](#)¹ pantā, vai personai, kura pati izveidojusi vai vadījusi organizētu grupu vai bandu.
- (4) Personu no kriminālatbildības var atbrīvot arī šā likuma sevišķajā daļā īpaši paredzētajos gadījumos.
- (5) No kriminālatbildības personu var atbrīvot, ja konstatē, ka nav ievērotas tās tiesības uz kriminālprocesa pabeigšanu saprātīgā termiņā.
- (6) **Personu var atbrīvot no kriminālatbildības, ja noziedzīgs nodarījums izdarīts laikā, kad persona bija pakļauta cilvēku tirdzniecībai un tika piespiesta izdarīt noziedzīgo nodarījumu.**

Šī regulējuma mērķis ir aizsargāt cietušo personu cilvēktiesības, nepieļaut to, ka viņi atkārtoti tiek viktimizēti, un mudināt viņus iesaistīties kriminālprocesā kā lieciniekiem pret nodarījumu izdarītājiem. Šim aizsardzības līdzeklim nebūtu jāizslēdz saukšana pie kriminālatbildības vai sodīšana par nodarījumiem, kurus persona ir izdarījusi vai kuros piedalījies brīvprātīgi.

Ar piespiešanu jāsaprot tāda situācija, kad personai nebija iespējams izvēlēties savu rīcību, jo pret viņu tika izmantota vardarbība, draudi vai kāda cita veida ietekme, kas liedz personai iespēju izvairīties no noziedzīga nodarījuma izdarīšanas.

Atbilstoši pašreizējam regulējumam, ne vienmēr būs iespējams neuzsākt procesu noziedzīga nodarījuma sastāva trūkuma dēļ. Turklāt līdzīga prasība ietverta arī Eiropas Padomes Konvencijas par cīņu pret cilvēku tirdzniecību 26.pantā – ikviena Puse saskaņā ar tās tiesību sistēmas pamatprincipiem nodrošina iespēju nepiespriest sodus cilvēku tirdzniecības upuriem par viņu līdzdalību nelikumīgās darbībās, ja viņi tika piespiesti to darīt.

2012.gadā cilvēku tirdzniecības upuriem, lieciniekiem vai viņu ģimenes locekļiem nav bijusi nepieciešamība piemērot 2005.gada 19.maija likumu “Personu speciālās aizsardzības likums”.

Personu speciālās aizsardzības likums paredz nodrošināt to personu dzīvības, veselības un citu likumisko interešu aizsardzību, kuras liecina kriminālprocesā vai piedalās smaga vai sevišķi smaga nozieguma atklāšanā, izmeklēšanā vai iztiesāšanā. Nepieciešamības gadījumā šī likuma normas ir piemērojamas cilvēku tirdzniecības upuriem, lieciniekiem vai viņu ģimenes locekļiem.

Kriminālprocesa likuma 17.nodaļa „Speciālā procesuālā aizsardzība” paredz cietušo, liecinieku un citu personu, kuras liecina vai liecinājušas kriminālprocesā par smagiem vai sevišķi smagiem noziegumiem, kā arī nepilngadīgo un personu, kuru apdraudējums var ietekmēt minētās personas, dzīvības, veselības un citu likumisko interešu aizsardzību.

Tiesību aktos pašlaik nav noteikti nekādi ierobežojumi cilvēku tirdzniecības upurim nodibināt darba tiesiskās attiecības ar citu darba devēju tiesvedības laikā. Gadījumā, ja persona ir ārzemnieks, un viņam tiek piešķirts cilvēku tirdzniecības upura statuss saskaņā ar 2006.gada 31.oktobra Ministru kabineta noteikumiem Nr.889 „Noteikumi par kārtību, kādā cilvēku tirdzniecības upuri saņem sociālās rehabilitācijas pakalpojumus, un kritērijiem personas atzīšanai par cilvēku tirdzniecības upuri”, viņam, kā arī viņa pavadībā esošam nepilngadīgam bērnam, Pilsonības un migrācijas lietu pārvaldē ir iespēja saņemt uzturēšanās atļauju uz laiku, kas nav mazāks par sešiem mēnešiem. Arī gadījumā, ja ārzemnieks vēl nav atzīts par cilvēku tirdzniecības upuri, termiņuzturēšanās atļauju Imigrācijas likumā noteiktajā kārtībā viņam ir tiesības pieprasīt uz laiku, kas nepārsniedz gadu, ja pirmstiesas izmeklēšanas iestādēm vai tiesai nepieciešams, lai ārzemnieks uzturētos Latvijas Republikā līdz krimināllietas izmeklēšanas pabeigšanai vai izskatīšanai tiesā.

Turklāt atbilstoši 2010.gada 21.jūnija Ministru kabineta noteikumu Nr.553 „Noteikumi par darba atļaujām ārzemniekiem” 13.16.apakšpunktam, ja minētais ārzemnieks ir saņēmis termiņuzturēšanās atļauju kā cilvēku tirdzniecības upuris, viņš ir tiesīgs strādāt pie jebkura darba devēja Latvijas Republikā.

Ja persona tiek atzīta par cilvēku tirdzniecības upuri saskaņā ar 2006.gada 31.oktobra Ministru kabineta noteikumiem Nr.889 „Noteikumi par kārtību, kādā cilvēku tirdzniecības upuri saņem sociālās rehabilitācijas pakalpojumus, un kritērijiem personas atzīšanai par cilvēku tirdzniecības upuri”, sociālās rehabilitācijas pakalpojumu sniedzējs savu iespēju robežās cilvēku tirdzniecības upurim sniedz atbalstu arī darba meklējumos.

Tieslietu ministrija izstrādāja likumprojektu „Grozījumi likumā „Par valsts kompensāciju cietušajiem””, kurā cita starpā sakarā ar Direktīvas 2011/36/ES iniciatīvām likums tika papildināts ar jaunu valsts kompensācijas piešķiršanas gadījumu, proti, ja cietušais ir cietis no cilvēku tirdzniecības (iepriekš šādos noziedzīgos nodarījumos cietušie valsts kompensāciju varēja saņemt, ja ir iestājušās likumā noteiktās sekas). Likumprojekts stājās spēkā 2013.gada 1.janvārī. Jaunais regulējums nodrošinās, ka persona, kura ir atzīta par cietušo kriminālprocesā par cilvēku tirdzniecību, varēs saņemt 70% kompensāciju no valsts apmaksātās maksimālās kompensācijas 800 LVL pamatojoties tikai uz procesa virzītāja izsniegtu izziņu par to, ka persona ir atzīta par cietušo kriminālprocesā par cilvēku tirdzniecību.

Saskaņā ar Juridiskās administrācijas sniegto informāciju 2012.gadā Juridiskās palīdzības administrācijā nav saņemts neviens valsts kompensācijas pieprasījums no personām, kuras ir atzītas par cietušajiem saistībā ar cilvēka tirdzniecību.

V. Preventīvais darbs.

Valsts policija regulāri sniedz informāciju Latvijas un ārvalstu plašsaziņas līdzekļiem, vēršot sabiedrības uzmanību uz cilvēku tirdzniecības fenomenu.

2012.gadā Iekšlietu ministrija nav organizējusi preventīvas kampaņas, kas būtu finansētas no valsts budžeta līdzekļiem. Iekšlietu ministrija un tās pārraudzībā esošie dienesti ir atbalstījuši kompetento nevalstisko organizāciju organizētās informatīvās un sociālās kampaņas, piedaloties tajās, kā arī nodrošinot informāciju un lektoros.

Iekšlietu ministrija piedalījās biedrības „Patvērums „Drošā māja”” organizētās informatīvās kampaņas „Pārdotā brīvība” aktivitātēs – lielformāta vides plakātu satura un

noformējuma izstrādē un pašvaldības darbinieku izglītošanas pasākumos Liepājā un Daugavpilī.

Lai īstenotu pārraudzību pār darbā iekārtošanas komersantiem, tai skaitā, novērstu viltus/maldinošu darba piedāvājumus, 2007.gada 3.jūlija Ministru kabineta noteikumi Nr.458 „Komersantu – darbiekārtošanas pakalpojumu sniedzēju licencēšanas un uzraudzības kārtība” paredz, ka darbiekārtošanas pakalpojumus (konsultēšana darbiekārtošanas jautājumos, informēšana par brīvajām darba vietām, iekārtošana darbā vai citi nodarbinātību veicinoši pakalpojumi) ir tiesīgs sniegt tikai komersants, kas ir saņēmis Nodarbinātības valsts aģentūras (NVA) izsniegtu licenci darbiekārtošanas pakalpojumu sniegšanai. Vienlaikus Komersantu uzraudzību, kas nodarbojas ar personu iekārtošanu darbā uz kuģiem, veic Satiksmes ministrija (Jūrnieku reģistrs) atbilstoši Ministru kabineta 2011.gada 17.maija noteikumiem Nr.364 „Kārtība, kādā licencē un uzrauga komersantus, kuri sniedz darbiekārtošanas pakalpojumus kuģa apkalpes komplektēšanā”. Licence darbiekārtošanas pakalpojumu sniegšanai nepieciešama arī tad, ja darbiekārtošanas pakalpojumi tiek sniegti bez maksas.

Ja attiecīgi, tiek konstatēts, ka minētais komersants nav pildījis noteikumos noteiktos pienākumus, pārkāpis citus ar licences izmantošanu saistītos normatīvos aktus, sniedzis nepatiesas vai maldinošas ziņas, lai saņemtu licenci vai neatbilst licences saņēmējam izvirzītajām prasībām NVA ir tiesības apturēt vai anulēt licenci.

2012.gadā saistībā ar pienākumu nepildīšanu vai nekvalitatīvu pakalpojumu sniegšanu darbiekārtošanas pakalpojumu sniegšanas jomā anulētas 11 komersantu licences (detalizētāka statistika pieejama interneta vietnē - <http://www.nva.lv/index.php?cid=2&mid=75>)³.

Par darbiekārtošanas pakalpojumu sniegšanu bez licences vai licences nosacījumu pārkāpšanu vai komercdarbības turpināšanu pēc licences darbības anulēšanas, apturēšanas vai tās termiņa izbeigšanās, atbildība ir paredzēta Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksa 166². pantā.

Jāatzīmē, ka minētajos noteikumos ir iestrādāts nosacījums, ka jauna licence netiek izsniegta, ja komersanta pārvaldes institūciju locekļi ir bijuši tāda komersanta pārvaldes institūciju locekļi, kuram iepriekšējā gada laikā ir anulēta licence.

Lai vērstu sabiedrības uzmanību uz pastāvošajiem piespiedu darba riskiem ārvalstīs un novērstu tos, Iekšlietu ministrija 2012.gada sākumā ir izstrādājusi un publicējusi *Preventīvo pasākumu, kuras ņemot vērā persona var samazināt risku kļūt par piespiedu darba upuri ārzemēs, sarakstu un iestādes, kur var meklēt palīdzību, atrodoties ārvalstīs vai Latvijā* (pieejams interneta vietnē - http://www.iem.gov.lv/files/text/Prev_pas.pdf). Par minētajiem preventīvajiem pasākumiem Iekšlietu ministrijas amatpersonas ir informējušas gan plašsaziņas līdzekļus, gan pašvaldību sociālos darbiniekus biedrības „Drošā māja” organizētajā kampaņā „Pārdota brīvība”, kuras ietvaros sabiedrība tika uzrunāta piecās Latvijas lielākajās pilsētās - Rīgā, Rēzeknē, Valmierā, Liepājā un Daugavpilī. Šī projekta mērķis ir mazināt cilvēku tirdzniecību un sniegt konsultācijas iedzīvotājiem par cilvēku tirdzniecības riskiem, iesaistot jautājuma risināšanā arī vairākas pašvaldības.

Aktualizējot piespiedu darba problēmu, ADSTRINGO projekta ietvaros Iekšlietu ministrija rīkoja sanāksmi par cilvēku tirdzniecību darbaspēka ekspluatācijas nolūkā. ADSTRINGO (Addressing trafficking in human beings for labour exploitation through improved partnerships, enhanced diagnostics and intensified organisational approaches) ir starptautisks projekts, kas vērsts uz cilvēku tirdzniecības piespiedu darba un darbaspēka ekspluatācijas nolūkā novēršanu 9 Baltijas jūras reģiona valstīs (Igaunijā, Somijā, Dānijā, Vācijā, Islandē, Latvijā, Lietuvā, Norvēģijā, Zviedrijā). Paralēli projekts tiek īstenots arī Polijā un Krievijā.

Projekta mērķis ir novērst cilvēku tirdzniecību piespiedu darba nolūkā, stiprinot nacionālās un reģionālās partnerības un uzlabojot izpratni par mehānismiem, kas veicina migrantu

³ Statistikā nav iekļautas anulētās licences komersantiem, kuri sniedz darbiekārtošanas pakalpojumus kuģa apkalpes komplektēšanā

darbaspēka ekspluatāciju reģionā. 2012.gada 12.decembrī Iekšlietu ministrija organizēja projekta pirmo Latvijas nacionālo sanākumi, kurā piedalījās eksperti no Iekšlietu, Ārlietu, Labklājības un Tieslietu ministrijām, Valsts policijas, Valsts robežsardzes, Valsts darba inspekcijas, Nodarbinātības valsts aģentūras, Ģenerālprokuratūras, biedrības „Patvērums „Drošā māja””, biedrības „Resursu centrs sievietēm „Marta”” un interneta ziņu portāla „AngloBalticNews” Apvienotajā Karalistē.

Sanāksmes ietvaros tika aktualizēti vairāki jautājumi, kas skar darbaspēka ekspluatācijas gadījumu un upuru identificēšanu, iestāžu sadarbības iespējas gan Latvijas teritorijā, gan ārvalstīs darba ekspluatācijas novēršanai un apkarošanai. Tāpat tika norādīts uz nepieciešamību veicināt līdzšinējo upuru identificēšanas kritēriju vienotu izpratni, kā arī analizēt jaunu iespēju izstrādni, lai vērstos pret ekspluatatoriem nodarbinātības jomā.

Vienlaikus projekta ietvaros 2013.gada vasarā tiek plānota arī otra nacionālā sanāksme, kurā jāpiedalās pirmās nacionālās sanāksmes dalībniekiem, lai nodrošinātu projekta ilgtspēju.

Latvijas Republikas Satversme, Imigrācijas likums, Darba likums un citi tiesību akti pašlaik paredz pilnvērtīgus cilvēku tirdzniecības upuru aizsardzības mehānismus, kā arī nosacījumus cilvēku tirdzniecības nepieļaušanai darba tiesiskajās attiecībās. Piemēram, Satversmes 106.pantā ir noteikts, ka piespiedu darbs ir aizliegts. Par piespiedu darbu netiek uzskatīta iesaistīšana katastrofā un to seku likvidēšanā un nodarbināšana saskaņā ar tiesas nolēmumu. Tāpat Satversmes 107.pants paredz, ka ikvienam darbiniekam ir tiesības saņemt veiktajam darbam atbilstošu samaksu, kas nav mazāka par valsts noteikto minimumu, kā arī tiesības uz iknedēļas brīvdienām un ikgadēju apmaksātu atvaļinājumu.

Imigrācijas likuma 23.panta septītā daļa paredz, ka ārzemniekam, kurš, nelikumīgi uzturoties Latvijas Republikā, ticis nelikumīgi nodarbināts īpaši ekspluatējošos darba apstākļos, kā arī nepilngadīgam ārzemniekam, kurš, nelikumīgi, uzturoties Latvijas Republikā, ticis nelikumīgi nodarbināts, ir tiesības pieprasīt termiņuzturēšanās atļauju uz laiku, kas nepieciešams neizmaksātās darba samaksas piedziņai no darba devēja.

Imigrācijas likuma 23.panta sestā daļa noteic, ka procesa virzītājam ir tiesības pieprasīt termiņuzturēšanās atļauju ārzemniekam, kas nav Savienības pilsonis un ir atzīts par cilvēku tirdzniecības upuri (tai skaitā tādu, kas cietis no darba ekspluatācijas), kā arī viņa pavadībā esošam nepilngadīgam bērnam uz laiku, kas nav mazāks par sešiem mēnešiem. Papildus, piemēram, par preventīvu darba ekspluatācijas novēršanas mehānismu var uzskatīt arī Darba likuma 37.pantu, kurš paredz, ka pie administratīvās atbildības par tādas personas nodarbināšanu, kura nav tiesīga uzturēties Latvijas Republikā, ir saucama arī persona, kura darba devējam kā apakšuzņēmējam ir tieši nodevusi pilnīgu vai daļēju līgumsaistību izpildi, kā arī persona, kura ir sākotnējo līgumsaistību izpildītājs, un jebkurš cits iesaistītais apakšuzņēmējs, ja viņi par šādu prettiesisku nodarbināšanu zināja.

Attiecībā uz „seksktūrismu”, Latvijas normatīvajos aktos nav atrunāta šāda jēdziena definīcija, tāpat arī krimināltiesību sistēmā nav paredzēts atsevišķs šāda noziedzīga nodarījuma sastāvs. Vienlaikus tas lielā mērā tiek nosepts ar kriminālatbildību par līdzdalību nozieguma izdarīšanā vai nepabeigtu noziegumu. Piemēram, persona, kura organizē braucienus, ar mērķi nodrošināt iespēju izdarīt noziedzīgu nodarījumu, var tikt saukta pie kriminālatbildības par līdzdalību attiecīgajā noziedzīgajā nodarījumā, kura izdarīšanai brauciens organizēts (atbalstīšana), savukārt persona, kura noziedzīga nodarījuma izdarīšanas nolūkā dodas šādos braucienos, var tikt saukta pie kriminālatbildības par sagatavošanos attiecīgajam noziedzīgajam nodarījumam, ja tas kvalificējams kā smags vai sevišķi smags noziegums.

Bērni tiek atzīti par īpaši aizsargājamu personu grupu, attiecībā uz kuru paredzēts speciāls normatīvais regulējums. Lielā daļā Krimināllikuma Sevišķās daļas pantu paredzēta paaugstināta kriminālatbildība par noziedzīgiem nodarījumiem, ja tie izdarīti pret bērnu

(nepilngadīgo). Atbilstoši Konvencijā par bērna tiesībām nostiprinātajam nediskriminācijas principam, Latvijas normatīvajos aktos nav paredzēta nepamatota kādas noteiktas bērnu grupas tiesību prevalēšana pār citu bērnu tiesībām. Bērnu tiesību aizsardzība notiek, ievērojot vienlīdzības principu. Īpaši izdalīti tiek vien bērni vecumā līdz četrpadsmit gadu vecumam (mazgadīgie). Pamatojums tam ir šāda vecuma bērnu īpaši neaizsargātais stāvoklis, kura dēļ tie tiek pielīdzināti personām bezpalīdzības stāvoklī. Par noziedzīgiem nodarījumiem, kuri izdarīti pret mazgadīgo, paredzētas sevišķi bargas sankcijas.

Iekšlietu ministrijas Informācijas centrs ir apkopojis statistikas datus par 2012.gadā izdarītajiem noziedzīgajiem nodarījumi pret tikumību un dzimumneaizskaramību attiecībā uz nepilngadīgajiem.

2012.g.	Noziedzīgu nodarījumu kopsk.	no tiem izbeigti	no tiem nosūtīti vajāšanai	no tiem nosūtīti uz tiesu	Aizdomās turēto pers. skaits	Valsts-pieder.	Apsūdzēto pers. skaits	Valsts-pieder.	Notiesāto pers. skaits	Valsts-pieder.
Krimināllikuma pants										
KL 159.p.3.d.	14	3	1	4	4	LVA	4	LVA	0	
KL 160.p.2.d.	9	2	1	1	6	LVA	0		1	LVA
KL 160.p.3.d.	10	1	2	2	3	LVA	2	LVA	1	LVA
KL 161.p.	30	7	3	8	9	LVA	7	LVA	2	LVA
KL 162.p.1.d.	14	4	1	1	2	LVA	1	LVA	1	LVA
KL 162.p.2.d.	36	7	4	7	7	LVA	6	LVA	3	LVA
KL 162.'p.1.d.	7	0	0	3	1	LVA	5	LVA	0	
KL 162.'p.2.d.	6	0	0	1	0		1	LVA	0	
KL 164.p.3.d.	0	0	0	0	0		0		0	
KL 164.p.4.d.	1	0	0	0	0		0		0	
KL 165.p.2.d.	3	0	0	2	2	LVA	4	LVA	0	
KL 165.p.3.d.	6	0	0	2	15	LVA	3	LVA	1	LVA
KL 166.p.2.d.	49	2	0	8	0		4	LVA	9	LVA
KL 166.p.3.d.	4	0	0	2	1	LVA	3	LVA	0	
KL 166.p.4.d.	2	0	0	1	0		1		0	

2011.g.

KL 159.p.3.d.	12	5	1	0	1	LVA	7	LVA	0	
KL 160.p.2.d.	10	1	1	0	1	LVA	11	LVA	2	LVA
KL 160.p.3.d.	16	4	0	0	1	LVA	7	LVA	2	LVA
KL 161.p.	28	12	3	1	2	LVA	3	LVA	10	LVA
KL 162.p.1.d.	15	3	3	1	3	LVA	3	LVA	5	LVA
KL 162.p.2.d.	57	10	1	0	6	LVA	19	LVA	14	LVA
KL 162.'p.1.d.	2	0	0	0	1	LVA	1	LVA	1	LVA
KL 162.'p.2.d.	3	1	0	0	0		0		1	LVA
KL 164.p.3.d.	0	0	0	0	0		0		0	
KL 164.p.4.d.	0	0	0	0	0		0		0	
KL 165.p.2.d.	2	0	0	0	0		2	LVA	2	LVA
	7	1	1	0	11	LVA	1	RUS	0	
							15	LVA		
							1	NLD		
KL 166.p.2.d.	24	3	3	1	2	LVA	4	LVA	10	LVA

KL 166.p.3.d.	4	2	0	0	1	LVA	2	LVA	0	
KL 166.p.4.d.	2	0	0	0	0		1	LVA	1	LVA

Saskaņā ar statistiku 2012.gadā par noziedzīgiem nodarījumiem, kas vērsti pret tikumību un dzimumneaizskaramību attiecībā uz nepilngadīgajiem, apsūdzēti un notiesāti tikai Latvijas Republikas valstspiederīgie.

Valsts policijā katra informācija par nepilngadīgo iespējamo seksuālo izmantošanu tiek sevišķi pārbaudīta. Tiek rīkotas apmācības policijas darbinieku kvalifikācijas paaugstināšanai cilvēku tirdzniecības fenomena apkarošanai. Liela uzmanība tiek pievērsta teorētisko zināšanu, nacionālo normatīvo aktu un prakses mijiedarbības aspektā konstatēto problēmu izpētei un to risināšanas veidu izmantošanai praktiskajā darbā.

Valsts policija preventīvos nolūkos plašsaziņas līdzekļos sevišķi akcentē bargos sodus, kādus personas saņem par nepilngadīgo iesaistīšanu prostitūcijā vai par nepilngadīgo seksuālo izmantošanu, tajā skaitā arī par seksuāla rakstura noziegumiem pret bērniem, kas izdarīti ārvalstīs.

2012.gadā Latvijā ir konstatēts „seksta tūrisma” gadījums, kad trīs personas no Zviedrijas ieradušās Latvijā, lai seksuāli izmantotu nepilngadīgas personas (līdz 18 gadu vecumam), uzsākts viens kriminālprocess, tika aizturēts viens Pakistānas izcelsmes Zviedrijas pavalstnieks, kurš organizēja seksta tūrismu uz Latviju.

2012.gadā nav konstatēti gadījumi, ka personas no Latvijas ceļo uz citām valstīm, lai izmantotu nepilngadīgas personas. Latvijas Republikas normatīvie akti paredz kriminālatbildību personām ar Latvijas piederību šādos gadījumos, neskatoties uz to, ka nepilngadīgo personu izmantošana notikusi citā valstī: Krimināllikuma 4.pants „Krimināllikuma spēks ārpus Latvijas teritorijas” nosaka, ka: (1) Latvijas pilsoņi, nepilsoņi vai ārzemnieki, kuriem ir pastāvīgās uzturēšanās atļauja Latvijā, par citas valsts teritorijā vai ārpus jebkuras valsts teritorijas izdarītu nodarījumu neatkarīgi no tā, vai tas izdarīšanas vietā atzīts par noziedzīgu un sodāmu, saucami pie atbildības Latvijā saskaņā ar šo likumu.

Kopš 2006.gada 1.februāra Valsts bērnu tiesību aizsardzības inspekcijā (turpmāk – VBTAI), kas nodrošina normatīvo aktu ievērošanas uzraudzību un kontroli bērnu tiesību aizsardzības un bāriņtiesu darbības jomā, darbojas bezmaksas bērnu uzticības tālrunis ar numuru 116111, kura darbības mērķis ir palīdzēt bērniem, kas nonākuši sev sarežģītās dzīves situācijās. Līdz ar to jebkurai personai ir iespēja papildus ziņot par bērnu tiesību un interešu apdraudējumu, tai skaitā par bērnu tirdzniecības gadījumiem. VBTAI darbinieki pēc šādas informācijas izvērtēšanas, nodod to kompetentajām iestādēm tālākai izskatīšanai.

Darba grupas Programmas cilvēku tirdzniecības novēršanai 2009. – 2013.gadam īstenošanas koordinēšanai aktivitātes

Saskaņā ar Ministru prezidenta 2011.gada 10.jūnija rīkojumā Nr.207 „Par darba grupu Programmas cilvēku tirdzniecības novēršanai 2009. – 2013.gadam īstenošanas koordinēšanai” noteikto Iekšlietu ministrija nodrošināja „Programmā cilvēku tirdzniecības novēršanai 2009. – 2013.gadam” noteikto uzdevumu īstenošanas koordināciju un darba grupas darba organizēšanu.

Darba grupā ir iekļauti pārstāvji no Iekšlietu ministrijas, Ārlietu ministrijas, Labklājības ministrijas, Tieslietu ministrijas, Ekonomikas ministrijas, Izglītības un zinātnes ministrijas, Veselības ministrijas, Ģenerālprokuratūras, Liepājas prokuratūras, Rīgas domes

Labklājības departamenta, Rīgas domes Drošības, kārtības un korupcijas novēršanas jautājumu komitejas, Rīgas pašvaldības policijas, Valsts policijas, Valsts robezsardzes, Pilsotības un migrācijas lietu pārvaldes, biedrības „Patvērums „Drošā māja””, biedrības „Resursu centrs sievietēm „Marta”” un Starptautiskās Migrācijas organizācijas (IOM) Latvijas biroja. Kā speciālisti darba grupā tika pieaicināti pārstāvji no Valsts darba inspekcijas, Nodarbinātības valsts aģentūras, Latvijas Brīvo arodbiedrību savienības, Iekšlietu ministrijas Informācijas centra un Tiesībsarga biroja.

2012.gadā tika secināts, ka nepieciešams jauns Ministru prezidenta rīkojums par darba grupu, jo notikušas izmaiņas nozaru ministriju un iestāžu personālsastāvā. GRETA (Eiropas Padomes ekspertu grupas cīņai pret cilvēku tirdzniecību) pārstāvji, kas veica sākotnējo novērtēšanu par to, kā Latvija īsteno Eiropas Padomes Konvencijas cīņai pret cilvēku tirdzniecību saistības, un pēc tikšanās ar kompetento ministriju un iestāžu pārstāvjiem Latvijas novērtēšanas vizītes laikā 2012.gada februārī, izteica rekomendāciju paplašināt ar Ministru prezidenta 2011.gada 10.jūnija rīkojumu Nr.207 „Par darba grupu „Programmas cilvēku tirdzniecības novēršanai 2009.-2013.gadam” īstenošanas koordinēšanai” apstiprinātās darba grupas sastāvu un kompetenci, iesaistot darba grupā Tiesībsarga biroja, Kultūras ministrijas un Iekšlietu ministrijas Informācijas centra pārstāvjus. Vienlaikus Iekšlietu ministrija izvērtēja Valsts sekretāru sanāksmes 2012.gada 5.aprīļa protokollēmumu (prot. Nr.14 24.§) par administratīvā sloga mazināšanu saistībā ar konsultatīvo padomju personālsastāvu, kas nosaka, ka ministrijām, veicot citus būtiskus grozījumus normatīvajos aktos, jāparedz, ka konsultatīvo institūciju personālsastāvu apstiprina ar attiecīgā ministra rīkojumu, un, ņemot vērā Eiropas Padomes ekspertu izteiktās rekomendācijas, secināja, ka konkrētajā gadījumā ekspertu darba grupas sastāvs būtu apstiprināms ar Ministru prezidenta rīkojumu, tādējādi nodrošinot efektīvu „Programmas cilvēku tirdzniecības novēršanai 2009.-2013.gadam” uzdevumu izpildi, operatīvu informācijas apmaiņu par aktivitātēm cilvēku tirdzniecības novēršanas un apkarošanas jomā un rīcību jautājumos par atbalsta un palīdzības sniegšanu cilvēku tirdzniecības upuriem. Turklāt minētais darba grupas formāts ir pierādījis savu efektivitāti.

Iekšlietu ministrija sagatavoja jaunu Ministru prezidenta rīkojuma projektu un nosūtīja 2012.gada 12.decembrī Valsts kancelejai. Darba grupas sastāvā ir iekļauti 24 pārstāvji no nozaru ministrijām, valsts un pašvaldības iestādēm, tiesībsardzības iestādēm un nevalstiskā sektora. Darba grupas sastāvs apstiprināts ar Ministru prezidenta 2013.gada 8.marta rīkojumu Nr.85 „Par darba grupu Programmas cilvēku tirdzniecības novēršanai 2009. – 2013.gadam īstenošanas koordinēšanai”.

Iekšlietu ministrija 2012.gadā ir organizējusi četras darba grupu „Programmas cilvēku tirdzniecības novēršanai 2009.-2013.gadam” īstenošanas koordinēšanai sanāksmes:

1. 2012.gada 20.aprīlī sanāksmes laikā tika pārrunāti jautājumi par esošo situāciju valstī cilvēku tirdzniecības un sutenerisma novēršanas un apkarošanas jomā; par reintegrācijas programmas cilvēku tirdzniecības upuriem projekta izstrādi, par Rīgas domes Labklājības departamenta labo praksi sociālā pakalpojuma nodrošināšanā pašvaldības iedzīvotājiem (piemēram, sociālo darbinieku darbs ar Sociālās palīdzības dienesta redzeslokā nonākušiem iedzīvotājiem); par Sociālās integrācijas valsts aģentūras un Labklājības ministrijas darbību jautājumā par valsts apmaksātā sociālās rehabilitācijas pakalpojumu kursu cilvēku tirdzniecības upurim nodrošināšanu (procedūra, nosacījumi utt.); par cilvēku tirdzniecības upuru repatriācijas nodrošināšanu; par Direktīvas 2011/36/ES par cilvēku tirdzniecības novēršanu un apkarošanu un cietušo aizsardzību un ar kuru aizstāj Padomes Pamatlēmumu 2002/629/TI prasību ieviešanas nacionālajos normatīvajos aktos gaitu; par Eiropas Padomes Konvencijas par cīņu pret cilvēku tirdzniecību novērtēšanas vizīti un turpmākajām aktivitātēm.

2. 2012.gada 13.jūnijā notika tematiskā sanāksme „Ārvalstīs slēgto fiktīvo laulību problēma kā viena no cilvēku tirdzniecības formām”, kurā piedalījās arī Latvijas Republikas vēstniecības Īrijā vadītāja vietniece, padomniece Vija Buša. Sanāksmes laikā tika pārrunāti jautājumi par fiktīvām laulībām kā cilvēku tirdzniecības formu, šī fenomena apmēriem Īrijā, par Latvijas Republikas vēstniecības Īrijā darbu šajā jomā; par biedrības „Patvērums „Drošā māja”” vērtējumu par situāciju Latvijā jautājumā par cilvēku tirdzniecību. Eiropas migrācijas tīkla Latvijas kontaktpunkts, kura darbību nodrošina Pilsonības un migrācijas lietu pārvalde, iepazīstināja ar Eiropas migrācijas tīkla izpētes darbu „Ģimenes apvienošanas nosacījumu ļaunprātīga izmantošana: fiktīvo laulību un viltus vecāku reģistrēšana”.
3. 2012.gada 19.septembra sanāksmē darba grupas locekļi iepazinās ar Valsts policijas Galvenās Kriminālpolicijas pārvaldes Organizētās noziedzības apkarošanas pārvaldes 3.nodaļas cilvēku tirdzniecības un sutenerisma apkarošanai priekšnieku Armandu Lubartu, viņa prioritātēm, mērķiem un uzdevumiem; apmainījās ar viedokļiem un diskutēja par ASV Rīcības plāna Latvijai rekomendāciju centienu uzlabošanai cilvēku tirdzniecības novēršanā un apkarošanā īstenošanu; pārrunāja Direktīvas 2011/36/ES par cilvēku tirdzniecības novēršanu un apkarošanu un cietušo aizsardzību un ar kuru aizstāj Padomes Pamatlēmumu 2002/629/TI prasību ieviešanas nacionālajos normatīvajos aktos gaitu, īpaši plašas ekspertu diskusijas izvērsot par Labklājības ministrijas sagatavotajiem grozījumiem 2006.gada 31.oktobra Ministru kabineta noteikumos Nr.889 „Noteikumi par kārtību, kādā cilvēku tirdzniecības upuri saņem sociālās rehabilitācijas pakalpojumus, un kritērijiem personas atzīšanai par cilvēku tirdzniecības upuri” attiecībā uz normas par to, ka gadījumos, kad tas ir nepieciešams, piedāvāt personai pagarināt sociālās rehabilitācijas kursu kriminālprocesa laikā, tas ir 150 stundas gadā, piemērošanu un jautājumu par personu, kas cietušas no cilvēku tirdzniecības, atgādāšanu atpakaļ uz Latviju par valsts līdzekļiem.
4. 2012.gada 19.decembra sanāksmē darba grupas locekļi iepazinās ar 2012.gada 12.novembrī GRETA ekspertu grupā ievēlēto Latvijas pārstāvi – Dr.Olafu Brūveru, Asociēto profesoru, Rīgas Stradiņu universitātes Ētikas Komitejas priekšsēdētāju, docētāju; pārrunāja Direktīvas 2011/36/ES par cilvēku tirdzniecības novēršanu un apkarošanu un cietušo aizsardzību un ar kuru aizstāj Padomes Pamatlēmumu 2002/629/TI prasību ieviešanas nacionālajos normatīvajos aktos gaitu; 2012.gada notikumu un aktivitāšu cilvēku tirdzniecības novēršanā un apkarošanā novērtējumu: labās prakses piemēriem, problēmām, turpmāko rīcību, plāniem un projektiem. Iekšlietu ministrija informēja par būtiskākajiem 2013.gada plāniem: „Programmas cilvēku tirdzniecības novēršanai 2009.-2013.gadam” īstenošanas izvērtēšana un jauna politikas plānošanas dokumenta „Pamatnostādnes cilvēku tirdzniecības novēršanai” izstrāde, normatīvā akta izstrādes par nacionālā atbalsta mehānisma (*National Referral Mechanism*) Latvijā izveidošanu (NRM izveidi dalībvalstīs nosaka Eiropas Komisijas 2012.gada 19.jūnija „Eiropas Savienības Stratēģija cilvēku tirdzniecības izskaušanai 2012. – 2016.gadam”) nepieciešamības izvērtēšana, aprakstot procedūras, lai labāk identificētu upurus, viņus konsultētu un viņiem sniegtu aizsardzību un palīdzību, iesaistot visas attiecīgās valsts iestādes un pilsonisko sabiedrību, iekļaujot arī kritērijus upuru identifikācijai, ko izmantotu visas iesaistītās puses.

Darba grupas darbs ir uzskatāms par sekmīgu, jo izveidotais sadarbības tīkls nodrošina savlaicīgu informācijas apmaiņu, nodrošina viedokļu apmaiņu, diskusijas un lēmumu par turpmāko rīcību pieņemšanu par būtiskiem jautājumiem, kuru risināšanā ir iesaistītas vairākas institūcijas.

Valsts programmas cilvēku tirdzniecības novēršanai 2009.-2013. gadam (valsts programma) 2012.gadā īstenošanai pieejamais finansējums

2012.gadā „Programma cilvēku tirdzniecības novēršanai 2009. – 2013.gadam” paredzēja finansējumu „Programmas cilvēku tirdzniecības novēršanai 2009. – 2013.gadam” trešās sadaļas „Preventīvo pasākumu īstenošana” uzdevuma „Identificētajiem cilvēku tirdzniecības upuriem sadarbībā ar nevalstiskajām organizācijām nodrošināt valsts apmaksātus sociālās rehabilitācijas pakalpojumus” programmas rezultātu sasniegšanai.

2012.gadā Labklājības ministrija ir radusi iespēju palielināt finansējumu pakalpojuma nodrošināšanai – izvērtējot esošo pieprasījumu, konstatēts, ka līdzšinējās 12 vietas pakalpojuma saņemšanai ir nepietiekams skaits, tādēļ 2012. gadā tika rasts papildus finansējums pakalpojuma nodrošināšanai vēl 12 upuriem (kopumā – 24 upuriem). 2012.gadā kopumā pakalpojuma nodrošināšanai faktiski piešķirti un izlietoti valsts budžeta līdzekļi Ls 92 400,00 apmērā.

2013.gadā par valsts budžeta līdzekļiem paredzēts nodrošināt sociālās rehabilitācijas pakalpojumu, kā arī citus iepriekš minētos atbalsta pasākumus kopumā 24 cilvēku tirdzniecības upuriem. 2013.gadā sociālās rehabilitācijas pakalpojuma nodrošināšanai, tostarp atbalsta pakalpojumu nodrošināšanai piešķirti valsts budžeta līdzekļi Ls 120 804,00 apmērā.

Neskatoties uz ierobežotajiem nozarei piešķirtajiem valsts budžeta līdzekļiem, ir rasta iespēja arī nodrošināt sociālās rehabilitācijas pakalpojumus lielākam cilvēku tirdzniecības upuru skaitam, kā arī nodrošināt jaunus pakalpojumus cilvēku tirdzniecības upuriem sociālās rehabilitācijas kursa ietvaros. Programmas ieviešanā nav konstatēti nozīmīgi šķēršļi, kas kavētu ieviest tajā paredzētos pasākumus un realizēt izvirzītos uzdevumus. Tomēr, ņemot vērā to, ka nav iespējams noteikt precīzu skaitu personu, kas vēlēšies saņemt atbalsta pakalpojumus saistībā ar kriminālprocesu, pastāv risks, ka nākotnē radīsies nepieciešamība pārskatīt pakalpojumam piešķirtā finansējuma apmēru un iespēju robežās piesaistīt papildus finansējumu.

Neskatoties uz to, ka papildus finansējums „Programmas cilvēku tirdzniecības novēršanai 2009. – 2013.gadam” īstenošanai nebija paredzēts, valsts programmas īstenošanā iesaistītās iestādes sekmīgi īstenoja „Programmā cilvēku tirdzniecības novēršanai 2009. – 2013.gadam” definēto mērķi, apakšmērķus un uzdevumus 2012.gadam piešķirto budžeta līdzekļu ietvaros un iestādes rīcībā esošo cilvēku un tehnisko resursu ietvaros, kā arī piesaistot atbilstošu starptautisku projektu finansējumu „Programmas cilvēku tirdzniecības novēršanai 2009. – 2013. gadam” mērķu sasniegšanai un uzdevumu izpildei.

Speciālistu apmācības un informatīvās aktivitātes

Valsts policijas koledžā tiek apgūta profesionālās pilnveides izglītības programma „Cilvēku tirdzniecības/ sutenerisma gadījumu izmeklēšana”, kas tika sagatavota pamatojoties uz Valsts policijas ikgadējo prioritāšu īstenošanas plānu, kurš tiek sagatavots, vadoties no sabiedrības interesēm – dzīvot drošā vidē, veicot pasākumus sabiedriskās drošības veicināšanai un sabiedriskās kārtības nodrošināšanai, t.sk. noziedzības novēršanai un apkarošanai.

Valsts policijas ikgadējo prioritāšu īstenošanas plānā kā viens no pasākumiem noteikts: „piedalīties „Valsts programmas cilvēku tirdzniecības novēršanai 2009.-2013.gadam īstenošanā”. Lai nodrošinātu šī pasākuma izpildi, savas kompetences ietvaros Valsts policijas koledža 2010.gadā izstrādāja profesionālās pilnveides izglītības programmu „Cilvēku tirdzniecības/sutenerisma gadījumu izmeklēšana” (turpmāk – programma). Programmas mērķis ir sniegt ieskatu policijas darbiniekiem par pareizo rīcību saņemot informāciju par iespējamu organizēto prostitūciju, sutenerismu, cilvēku tirdzniecību (visās tās izpausmes

formās), ar nolūku veicināt policijas darbinieku izpratni par tādu noziedzīgu nodarījumu izpaušmēm, kā rezultātā paaugstināsies izmeklēšanas efektivitāte šādu noziedzīgu nodarījumu izdarīšanas gadījumos. Kā uzdevumi programmā ir definēti:

1. sniegt ieskatu ar cilvēku tirdzniecību saistīto noziedzīgu nodarījumu krimināltiesiskajā, kriminālprocesuālajā, kriminālistikas raksturojumā;
2. veidot izpratni par izmeklēšanas sākumposmā iegūto ziņu nozīmi ar cilvēku tirdzniecību saistīta gadījuma turpmākā izmeklēšanā;
3. sniegt zināšanas par pasākumiem, kas varētu būt veikti ar nolūku noskaidrot prostitūcijas, sutenerisma, cilvēku tirdzniecības aktivitātēs un ar tiem saistītās personas savā apkalpojamā teritorijā;
4. attīstīt policijas darbinieku iemaņas, izstrādāt taktisko novērtējumu par ar noziedzīgajām darbībām saistītajām (prostitūciju, sutenerismu, cilvēku tirdzniecību) aktivitātēm.

Programma tiek īstenota Koledžas reģionālajās mācību klasēs.

2012.gadā:

- 1) VPK Rīgas reģionālā mācību klase (trīs grupas, apguvušas 54 amatpersonas);
- 2) VPK Kurzemes reģionālā mācību klase (viena grupa, apguvušas 28 amatpersonas);
- 3) VPK Latgales reģionālā mācību klase (divas grupas, apguvušas 40 amatpersonas).
- 4) VPK Vidzemes reģionālā mācību klase (viena grupa, apguvušas 20 amatpersonas).

2012.gadā Valsts robežsardze turpināja piedalīties Frontex aģentūras organizētajās apmācībās, lai padziļinātu Valsts robežsardzes amatpersonu zināšanas par cilvēku tirdzniecības upuru identificēšanas iespējām robežpārbaudes laikā. Šo apmācību laikā notika iepazīšanās ar citu Eiropas Savienības dalībvalstu tiesībaizsardzības iestāžu amatpersonu izmantojamo taktiku un metodēm intervēšanas un profilēšanas veikšanā un šīs prakses izvērtēšana. Izvērtēšanas rezultātā labāka prakse tika apkopota un iekļauta rokasgrāmatā robežsargiem. Pamatojoties uz šajā rokasgrāmatā iekļauto informāciju, Valsts robežsardzes koledžā notiek apmācību programmas sagatavošana un līdz 2013.gada 1.aprīlim notiks līdz 20 robežsargu apmācīšana.

Frontex aģentūras organizētajās apmācībās un iepriekš minētās rokasgrāmatas sagatavošanā piedalījās viena Valsts robežsardzes amatpersona. Šīs apmācības finansēja Frontex aģentūra un tās notika 2012.gada 9. – 14.jūlijā Polijā un 2012.gada 8. – 12.oktobrī Itālijā.

Iekšlietu ministrija ar Ziemeļvalstu Ministru padomes finansiālu atbalstu organizēja reģionālo semināru par cilvēku tirdzniecības gadījumu izmeklēšanu, noziedznieku kriminālvajāšanu un notiesāšanu, kas notika Rīgā 2012.gada 22.novembrī un 23.novembrī. Šis seminārs bija daļa no Ziemeļvalstu Ministru padomes projekta „Nordic, Baltic, Russian Cooperation on the Fight against Human Trafficking - Regional cooperation across Juridical, Law enforcement, Social authorities”. Projekta mērķis ir stiprināt reģionālo operatīvo tīklu un sadarbības mehānismu ar kopēju daudznozaru apmācību starpniecību Ziemeļ-rietumu Krievijas, Ziemeļvalstu un Baltijas valstu tiesu, tiesībaizsardzības, sociālo iestāžu un nevalstisko organizāciju darbiniekiem, kas iesaistīti cilvēku tirdzniecības novēršanā un apkarošanā. Seminārā piedalījās 57 dalībnieki (10 – no Krievijas, 5 – no Igaunijas, 4 – no Lietuvas, 1 – no Norvēģijas, 37 – no Latvijas, tostarp, 9 policisti, 16 prokurori, 19 tiesneši un tiesu priekšsēdētāji no Rīgas, Daugavpils, Ludzas, Krāslavas, Ventspils, Valmieras, Preiļiem, Liepājas, Kuldīgas un Rēzeknes, pārstāvji no Iekšlietu ministrijas un biedrības „Patvērums „Drošā māja””.

2012.gadā prokurori piedalījušies šādās Latvijas un starptautiska līmeņa darba grupās, konferencēs un semināros:

- Nīderlandes Tiesnešu mācību un pētījumu centra organizētā starptautiskajā seminārā Nīderlandes Karalistē, Amsterdamā, cilvēku tirdzniecības apkarošanas jomā 2012.gada 8.-10.februārī piedalījās viens prokurors;
- Eirojust stratēģiskajā sanāksmē Nīderlandes Karalistē, Hāgā, cilvēku tirdzniecības apkarošanas jomā 2012.gada 26.-27.aprīlī piedalījās viens prokurors;
- Nīderlandes Tiesnešu mācību un pētījumu centra organizētā seminārā Itālijas Republikā, Romā, cilvēku tirdzniecības apkarošanas jomā 2012.gada 24.-26.oktobrī piedalījās viens prokurors;
- Ziemeļu Ministru padomes un Somijas Minoritāšu tiesībsarga organizētā konferencē Somijas Republikā, Helsinkos, par cilvēku tirdzniecību un nodarbinātību 2012.gada 26.-29.novembrī piedalījās viens prokurors.

Ģenerālprokuratūra kopīgi ar Latvijas Tiesnešu mācību centru 2012.gada 15.oktobrī organizēja apmācību prokuroriem, kuras ietvaros viena no tēmām bija „Cilvēku tirdzniecības novēršanas aktualitātes, attiecīgo noziedzīgo nodarījumu kvalifikācijas un sodu noteikšanas jautājumi”. Valsts policijas pārstāvja un Organizētās noziedzības un citu nozaru specializētās prokuratūras prokurora sagatavotās lekcijas šajos jautājumos noklausījās un diskusijās piedalījās 40 prokurori un 23 prokurora amata kandidāti.

2012.gadā 83 sociālā darba speciālisti tika apmācīti jautājumos, kas skar dzimumu līdztiesību. Ņemot vērā to, ka lielākā daļa cilvēku tirdzniecības upuru ir sievietes, labāka sociālā darba speciālistu izpratne par dzimumu līdztiesības jautājumiem varētu mazināt cilvēku tirdzniecības risku sievietes vidū.

Konsulārās amatpersonas regulāri tiek informētas par cilvēktirdzniecības jautājumiem. Arī 2012. konsulāro amatpersonu ikgadējo un reģionālo konsulāro mācību programmās tika iekļauti šie jautājumi, kur pieaicinātie eksperti informēja par cilvēktirdzniecības tendencēm un apkarošanu, kā arī tika sniegta informācija par darbaspēka ekspluatāciju. 2012.gadā Latvijas vēstniecība ASV piedalījās Johns Hopkins universitātes rīkotajā konferencē *The Procedural and Substantive Elements of Prosecuting Cases of Trafficking in Persons: Comparative Models and International Standards*, Latvijas vēstniecība Uzbekistānā piedalījās UNICEF oficiālajos pasākumos, kas tika veltīti bērnu darbaspēka izmantošanai, Latvijas vēstniecība Ukrainā piedalījās EDSO rīkotajā apmācībā Uzbekistānā. Arī Latvijas vēstniecība Īrijā ir piedalījies vairākos pasākumos, tai skaitā: 20.janvārī ASV vēstniecības Īrijā organizētajā videokonferencē par informācijas sniegšanu ASV Valsts departamenta ikgadējam ziņojumam „Par cilvēktirdzniecības novēršanu”; 15.maijā Dānijas Eiropas Savienības prezidentūras Dublinā organizētajā Eiropas Savienības konsulārajā sanāksmē, sniedzot prezentāciju par aktuālo situāciju jaunākajām tendencēm, kas konstatētas Latvijas vēstniecībā attiecībā uz imigrācijas jeb Šengenas aspektu saistībā ar Latvijas valstspiederīgajiem un noslēgtajām laulībām; 12.jūnijā Latvijas vēstniecības Īrijā padomniece Vija Buša Rīgas domes Labklājības departamentā, 13.jūnijā Saeimā un Iekšlietu ministrijā sniedza pārskatu par aktuālo situāciju saistībā ar aprēķina laulībām Īrijā un cilvēktirdzniecību fiktīvo laulību formā; 22.augustā biedrības „Patvērums „Drošā māja”” rīkotajā preses konferencē „Latvijas iedzīvotāju emigrācija palielina fiktīvo laulību un piespiedu darba gadījumu skaitu”, iepazīstinot ar vēstniecības lomu cilvēktirdzniecības gadījumu risināšanā un informējot, kādu palīdzību personas lūdz vēstniecībai; 13. un 14.decembrī NVO „Patvērums „Drošā Māja”” sadarbībā ar Īrijas latviešu nacionālo padomi un Latvijas vēstniecības Īrijā atbalstu Dublinas lidostā organizēja informatīvu kampaņu pret cilvēku tirdzniecību. Pasažieri, kuri ielidoja ar reisu no Rīgas, tika informēti par tādām cilvēktirdzniecības formām kā fiktīvās laulības un piespiedu darbs.

2012. gadā Ārlietu ministrijas Konsulārā departamenta darbinieki vairākās Latvijas pilsētās ir snieguši informāciju vietējai sabiedrībai par drošu ceļošanu, tajā skaitā par cilvēku tirdzniecības riskiem fiktīvo laulību un darbaspēka ekspluatācijas kontekstā (Balvi, Tukums, Valmiera, Limbaži, Rēzekne, Rīga). Konsulārā departamenta darbinieki jau ceturto gadu pēc kārtas piedalījās starptautiskajā tūrisma izstādē „Balttour”, kur apmeklētājiem sniedza informāciju par šiem jautājumiem un informēja par iespējām saņemt palīdzību Latvijas diplomātiskajās un konsulārajās pārstāvniecībās ārvalstīs.

Ārlietu ministrija ar plašsaziņas līdzekļu starpniecību regulāri sniedz informāciju un ieteikumus ne tikai par drošu ceļošanu, bet arī darba meklētājiem, lai izvairītos no krāpnieciskiem darba piedāvājumiem un cilvēku tirdzniecības riskiem.

2012.gadā Latvijas vēstniecība Īrijā par fiktīvo laulību problemātiku turpināja informēt un uzrunāt Īrijas kompetentās iestādes, tikšanās laikā pārrunājot aktuālo situāciju par likumdošanas grozījumu virzību cilvēktirdzniecības novēršanai Īrijā; Latvijas Republikas Ārlietu ministrijas ikgadējās reģionālajās konsulārajās mācībās 29.-30. novembrī bija uzaicinātas piedalīties Beļģijas pārstāvniecības un Īrijas policijas Imigrācijas biroja amatpersonas, kuras prezentācijās skāra fiktīvo laulību, tai skaitā, kurās iesaistīti Latvijas pilsoņi, problemātiku Īrijā.

Latvijas vēstniecība Lielbritānijā 2012.gadā piedalījās šādos pasākumos: Rumānijas vēstniecības organizētajā apaļā galda diskusijā par fiktīvo laulību problemātiku, kurā piedalījās Eiropas, Austrumeiropas pārstāvniecību konsulārās amatpersonas, britu Policijas, Prokuratūras un Robežsardzes amatpersonas, IOM un cilvēktirdzniecības upuru patversmes un vairāku britu NVO pārstāvji; Kanādas vēstniecības rīkotajā seminārā par piespiedu laulībām, kurās piedalījās pārstāvniecību konsulārās amatpersonas, vairāku Lielbritānijas NVO pārstāvji un Lielbritānijas Ārlietu ministrijas Piespiedu laulību apkarošanas nodaļas amatpersona.

Lai veicinātu sabiedrības izpratni par cilvēku tirdzniecības problemātiku, tās cēloņiem un sekām, Latvijas vēstniecības Lielbritānijā, Īrijā un Grieķijā, kā arī Ārlietu ministrijas Konsulārā departamenta apmeklētāju telpās ir izvietoti Rīgas Domes Labklājības departamenta sagatavotie bukleti „Cilvēktirdzniecības novēršana”. Vienlaikus Latvijas vēstniecībā Īrijā ir nodrošināta iespēja iepazīties ar materiāliem un atbildīgo iestāžu kontaktinformāciju cilvēku tirdzniecības novēršanai, tai skaitā, - materiāliem no kampaņas „Fiktīvas laulības – slazds!”.

Valsts policijas Cilvēku tirdzniecības un sutenerisma apkarošanas nodaļa 2012.gadā jūnijā atbalstīja Igaunijas Drošības Zinātņu akadēmijas maģistranta, Tallinas policijas prefektūras Kriminālā departamenta Noziegumu pret personu nodaļas pārstāvja policijas mācību prakses nodrošināšanu Latvijā.

Iekšlietu ministrs 2012.gada 26. – 27.janvāra Tieslietu un iekšlietu ministru padomes neformālās sanāksmes ietvaros tikās ar Īrijas iekšlietu ministru, lai uzrunātu jautājumu par fiktīvo laulību, kas tiek slēgtas starp Latvijas pilsoņiem un trešo valstu valstspiederīgajiem, Īrijā un aicinātu Īrijas pusi pastiprināt aktivitātes, lai vērstos pret šādu laulību slēgšanu. Latvija ir izteikusi rekomendāciju Īrijai veikt grozījumus savos tiesību aktos, kriminalizējot fiktīvu laulību organizatoru un starpnieku darbības Apvienoto Nāciju Organizāciju Vispārējā periodiskā pārskata (*Universal Periodic Review*) ietvaros 2011.gada 6.oktobrī Ženēvā. Turpinot šo iniciatīvu, 2012.gada 7.novembrī Latvijas Republikas ārlietu ministrs tikšanās laikā ar Īrijas Eiropas lietu valsts ministri Lusindu Kreitoni aicinājis īru kolēģus strādāt pie fiktīvo laulību problēmas risināšanas, pasludinot tās par cilvēku tirdzniecības formu.

Šobrīd izveidota laba sadarbība ar Rīgas pašvaldību, un kā savu prioritāti Rīgas domes Labklājības departaments ir izvirzījis sociālo darbinieku izglītošanu, par ko liecina mērķtiecīga savu darbinieku izglītošana jau trīs gadus pēc kārtas. 2012.gadā sociālo darbinieku, pašvaldības policistu un sociālo pedagogu apmācībai par cilvēku tirdzniecības jautājumiem Rīgas dome no Sabiedriskās kārtības uzturēšanas fonda piešķīra 2 559 LVL. Apmācības organizēja biedrība „Patvērums „Drošā māja”” un tajās piedalījās 25 sociālie darbinieki, 50 sociālie pedagogi un 20 pašvaldības policijas darbinieki.

Savukārt Rīgas domes Izglītības, kultūras un sporta departaments sadarbībā ar biedrību „Patvērums „Drošā māja”” jauniešu brīvā laika pavadīšanas programmas ietvaros realizēja projektu „Cilvēks nav pārdošanai!”, kur realitātes spēlēs par cilvēku tirdzniecības tēmu piedalījās dažādu sociālo institūciju un jauniešu brīvā laika pavadīšanas iestāžu jaunieši. Tika arī izveidota filma par realitātes spēli.

Biedrība „Patvērums „Drošā māja”” ar uzņēmuma Philip Morris International finansiālu atbalstu (6 254 LVL) īstenoja projektu „Pārdotā brīvība”, kura ietvaros tika izveidoti vides plakāti „Fiktīvas laulības – pārdota brīvība” un „Piespiedu darbs – mūsdienu verdzība”, kas tika izvietoti piecās lielākajās Latvijas pilsētās.

Projekta „Pārdotā brīvība” ietvaros notika četras apaļā galda tikšanās pašvaldībās Daugavpilī, Rēzeknē, Liepājā un Valmierā, un Latvijas Republikas 11.Saeimas Cilvēktiesību un Sabiedrisko lietu komisijā, lai pārrunātu cilvēku tirdzniecības jautājuma aktualitāti, starpinstitūciju un starpnozaru sadarbības nozīmi cilvēku tirdzniecības novēršanā un apkarošanā.

Amerikas Savienoto Valstu vēstniecības Latvijā Alumni Project competition projektā „Esi uzmanīgs!” (12 123 LVL), kuru īstenoja biedrība „Patvērums „Drošā māja””, laika posmā no 2011.gada septembra līdz 2012.gada 30.aprīlim skolēni visā Latvijas teritorijā tika informēti par cilvēku tirdzniecības tēmu.

Novērtēšanas ziņojumi

2006.gada 26.janvārī Latvijas Republikas Saeima pieņēma un Valsts prezidents izsludināja likumu „Par Konvencijas par bērna tiesībām papildu protokolu par tirdzniecību ar bērniem, bērna prostitūciju un bērna pornogrāfiju” (publicēts „LV”, 24 (3392), 09.02.2006.; Ziņotājs, 5, 09.03.2006.), kas stājās spēkā 2006.gada 10.februārī, ar kuru Konvencijas par bērna tiesībām papildu protokols par tirdzniecību ar bērniem, bērna prostitūciju un bērna pornogrāfiju (turpmāk — Protokols) tiek pieņemts un apstiprināts. Saskaņā ar šī likuma 2.pantu Iekšlietu ministrija koordinē Protokolā paredzēto saistību izpildi. Saskaņā ar Protokola 12.panta pirmo punktu divu gadu laikā pēc Protokola spēkā stāšanās attiecīgajā Dalībvalstī katra Dalībvalsts iesniedz Apvienoto Nāciju Organizācijas Bērnu tiesību komitejai ziņojumu, sniedzot visaptverošu informāciju par pasākumiem, kurus tā ir veikusi, lai īstenotu Protokola noteikumus. 2010.gada 24.novembrī Iekšlietu ministrija uzsāka darbu pie Latvijas Republikas sākotnējā ziņojuma par Konvencijas par bērna tiesībām papildu protokola par tirdzniecību ar bērniem, bērna prostitūciju un bērna pornogrāfiju izpildi no 2006.gada līdz 2010.gadam⁴ sagatavošanas (turpmāk – Ziņojums). Ziņojums izstrādāts sadarbībā ar Tieslietu ministriju, Izglītības un zinātnes ministriju, Labklājības ministriju, Valsts bērnu tiesību aizsardzības inspekciju, Ģenerālprokuratūru, Valsts darba inspekciju, Nodarbinātības valsts aģentūru, Valsts policiju, Valsts robežsardzi, Rīgas domes Labklājības departamentu, Rīgas pašvaldības policiju, Iekšlietu ministrijas Informācijas centru, Pilsonības un migrācijas lietu pārvaldi, Tiesībsarga biroju un Ārlietu ministriju. 2013.gada 3.janvārī Ministru kabinets Ziņojumu apstiprināja. Ziņojums 2013.gada 1.martā tika iesniegts Apvienoto Nāciju Organizācijas Bērnu tiesību komitejā. Ziņojumā ir analizēti un detalizēti aprakstīti vispārējie pasākumi Protokola īstenošanai, bērnu tiesību aizsardzības pamatprincipi, mērķa grupu un sabiedrības informatīvie un izglītojošie pasākumi, speciālistu apmācības, analizēta Latvijas Republikas normatīvo aktu atbilstība Protokola prasībām, tādējādi tika veikts plašs novērtēšanas darbs, kas deva iespēju novērtēt sasniegtos rezultātus, to atbilstību starptautisko normatīvo aktu prasībām, konstatēt trūkumus un problēmas.

2011.gadā GRETA (Eiropas Padomes ekspertu grupa rīcībai pret cilvēku tirdzniecību) uzsāka izvērtēšanas procesu, kā Latvija īsteno Eiropas Padomes Konvencijas cīņai pret cilvēku tirdzniecību saistības. 2012.gada februārī notika valsts novērtēšanas vizīte, kuras laikā GRETA eksperti tikās ar Latvijas kompetento valsts un pašvaldības iestāžu un nevalstiskā sektora pārstāvjiem, kuri nodarbojas ar cilvēku tirdzniecības novēršanas un apkarošanas jautājumiem. GRETA sagatavoja ziņojumu par Eiropas Padomes Konvencijas cīņai pret cilvēku tirdzniecības saistību īstenošanu Latvijā⁵, kas tika apstiprināts GRETA 15.sanāksmē, kas notika 2012.gada 26. - 30.novembrī. Ziņojums kopā ar Latvijas valdības komentāriem tika

⁴ Pieejams: <http://www.mk.gov.lv/mk/tap/?pid=40270251&mode=mk&date=2013-01-03>

⁵ Pieejams angļu un franču valodā:

http://www.coe.int/t/dghl/monitoring/trafficking/Docs/Monitoring/Country_Reports_en.asp

publicēts Eiropas Padomes interneta mājas lapā 2013.gada 31.janvārī. Šis ziņojums ir neatkarīgs un objektīvs Latvijas centienu cilvēku tirdzniecības novēršanā un apkarošanā novērtējums. Eiropas Padomes Konvencijas par cīņu pret cilvēku tirdzniecību Pušu Komiteja 2013.gada 15.februārī apstiprināja „Rekomendācijas Nr.CP(2013)2 par Eiropas Padomes Konvencijas cīņai pret cilvēku tirdzniecību īstenošanu Latvijā”. Iekšlietu ministrija izmantos ziņojumā paustās atziņas un apstiprinātās rekomendācijas par pamatu jauna politikas plānošanas dokumenta par cilvēku tirdzniecības novēršanu izstrādē.

Informāciju sagatavoja: Iekšlietu ministrijas Nozares politikas departaments